

LUNDS
UNIVERSITET

Lunds universitet
Historiska institutionen
HISK37
Seminarieledare: Helén Persson
Handledare: Karin Zackari
Juni 2020

Revolutionär, folkmördare och jultomte

en studie om Karl Marx i internetmemes

Författare: Aron Schuurman
Kandidatuppsats (15hp) för
kandidatprogrammet
i historiska studier

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
1.1 Syfte och frågeställning	4
1.2 Teori.....	4
1.2.1 Bildanalys.....	5
1.2.2 Historieförmedling	8
1.2.3 Bilder som historieförmedlande verktyg.....	10
1.3 Forskningsläge	10
1.4 Källmaterial och metod	12
1.4.1 Problematisering av intertextualitet	14
1.4.2 Problematisering av urval.....	14
1.5 Disposition.....	15
2. Analys och resultat	17
2.1 Bildanalys.....	17
2.2 Kvantifiering	28
2.2.1 Övergripande memegrupper.....	30
2.2.2 Analyskategorier.....	30
3. Diskussion.....	32
3.1 Studiens fynd	32
3.1.1 Hur förhålls Karl Marx till rollen som historisk aktör i internetmemes?.....	32
3.1.2 Vad representerar Karl Marx i internetmemes?	35
3.1.3 Hur blir internetmemes om Karl Marx en debatt om historien i samtiden?	38
3.1.4 Vad kan internetmemes säga om den samtida förståelsen av Karl Marx?.....	40
3.2 Studiens begränsningar	42
3.3 Inför framtiden	44
3.3.1 I forskningsväg.....	44
3.3.2 Den surrealistiska historieproduktionen	45
3.3.3 Det humoristiska historiebruket.....	47
4. Slutsats	49
5. Förteckningar.....	50
5.1 Litteraturförteckning	50
5.2 Internet.....	51
5.3 Källförteckning.....	52

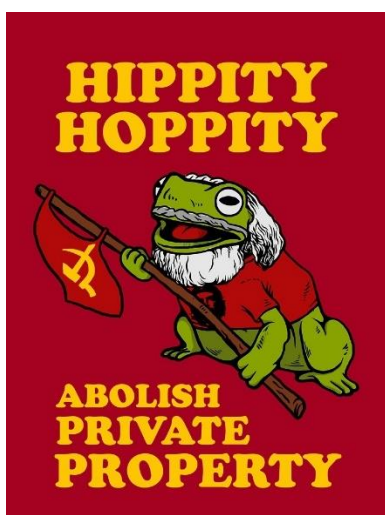
1. Inledning

Vid författandet av denna inledning har jag bredvid mig en kopp kaffe. Vad som är intressant med koppen är dock inte innehållet utan trycket som markerar dess utseende. Majoriteten av koppens utsida är klarröd och på två ändar förekommer en och samma tecknade bildenhet. Bilden har samma klarröda bakgrund, men skildrar en sittande padda med stort vitt hår, lika vitt skägg och en aning mörkare grå mustasch. Dessutom bär paddan en röd tröja med svart tryck som skildrar den argentinske revolutionären Che Guevara och håller samtidigt i en brun pinne på vars ände en röd flagga, med hammaren och skäran tryckt i gult på, vajar. Ovan och under paddan förekommer även varsitt textstycke i gul färg. De utläser:

”HIPPIITY HOPPITY”

samt

”ABOLISH PRIVATE PROPERTY”

Vad föranleder en sådan skildring av, vad som är underförstått att vara, Karl Marx? Hur påverkar den vår samtida förståelse av honom och vad säger den om oss som samtid?

I snabb takt har fenomenet internetmemes, vilka är bilder, fraser och koncept med snabb digital spridning², blivit en central del i internetupplevelsen på mängder av sociala medie-, och kommunikationsplattformar. De är roliga, bildande och inte minst offentliga – vilket tillåter nyskapande och snabb spridning för gemene kreative person. Att närma sig dessa med historieforskande perspektiv kräver god förståelse för hur historia tar sig uttryck i en samtid

¹ (Adam, 2018).

² (McNeill, 2013, p. 83).

och vad det kan förtälja om samtiden. Historikern Cecilia Trenter menar bland annat att bilder utgör en väsentlig del i forandet av historien, så som vi berättar den, och har gjort sedan urminnes tider.³ Ulf Zander, också historiker, tillägger även att visuell historia, oavsett innehåll, erbjuder i sig god förståelse av samtiden som producerade den.⁴ Dessutom, enligt semiotikern Roland Barthes analys av bilder, återfinns ofta budskap och meningen inom en bilds konnotation.⁵ Internetmemes med historiska anknytningar finner sitt historiska anspråk i bildens konnotativa delar. Därmed för att förstå dessa bilder behövs utgångspunkt ur dylik bildanalys likväl som insikt i hur samtiden formar den historiska berättelsen. Vad som är av intresse att undersöka är huruvida internetmemes fungerar som historieförmedlande källa och vad för relevans de bär i en modern historieforskning.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att undersöka internetmemes som historieförmedlande verktyg. För denna studie står filosofen och samhällskritikern Karl Marx, och de roller han tillskrivs i dessa internetmemes, i fokus. Den övergripande frågeställningen lyder:

- *Vad kan internetmemes säga om den samtida förståelsen av Karl Marx?*

För att lättare nå fram greppbara svar kommer dessa underfrågor tillämpas i studien:

- *Hur förhålls Karl Marx till rollen som historisk aktör i internetmemes?*

- *Vad representerar Karl Marx i internetmemes?*

- *Hur blir internetmemes om Karl Marx en debatt om historien i samtiden?*

Frågorna studien tar avstamp i innebär ett direkt fokus på Karl Marx, men för historievetenskapens helhet kan det vara av nytta att se frågorna ur ett större perspektiv. En sådan förhållning inkluderar att se över möjligheten att använda internetmemes som källmaterial i historieförmedlande forskning, med målet att närma sig samtidens historiemedvetande. Utifrån det perspektivet är Marx som kontroversiell historisk person en god tillämpning.

1.2 Teori

Det teoretiska ramverket för denna studie utgår från bilder i historisk forskning. Dels innefattar det vad en bild kan förtälja om samtiden den uppkom i, dels innefattar det vad för meningar som kan extraheras ur en bild i sig själv. Dessutom kommer den historieforskande förgreningen historieförmedling nyttjas med syfte att förstå förekomsten av förflutna

³ (Trenter, 2002, p. 297).

⁴ (Zander, 2014, pp. 108-109).

⁵ (Barthes, 1977, pp. 18-19).

skeenden i dessa bilder samt vad de kan säga oss med hjälp av de fyra centrala begreppen historiedidaktik, historiekultur, historiemedvetande och historiebruk.

1.2.1 Bildanalys

I sin essä *The Photographic Message* öppnar semiotikern Roland Barthes med en analys av pressfotots budskapsgivande:

Considered overall this message is formed by a source of emission, a channel of transmission and a point of reception.⁶

Barthes analys utgår ifrån pressverksamhetens framställning av dessa bilder som demonstrativt exempel genom att inkludera tidningsredaktionen, fotografen och fotografskarna som utsläppet, tidningen som överföringen samt allmänhetens läsande öga som mottagningen.⁷ Förutsatt att Barthes analys av bildens budskapsgivande kan appliceras på flera bildsammanhang än enbart de fysiska pressbaserade företeelserna i hans egen samtid, erbjuder det en berikad insikt i hur kreatörer, webbsidor och konsumenterna utgör ett omfattande budskapsgivande mönster inom internetmemeverksamheten.

1.2.1.1 Bilden som berättare av sin samtid

I *Eyewitnessing* från 2001 redogör historikern Peter Burke för hur historiska bilder inte nödvändigtvis och enbart bör förstås som källor vilka förklarar den skildrade tidsperioden utan även som källor vilka förklarar samtiden de uppstod i. Burke diskuterar bland annat hur bruket av barn och kvinnor i bilder kan fungera som en utgångspunkt för att förklara den historiska period bilden skapats i.⁸ Exemplifierande med målningar av torg och gator som avslöjande av vilka som, enligt tiden målningen gjordes, förväntades befinna sig på dessa förekommer även i hans resonemang.⁹ Dock förtydligar Burke att bilder inte till fullo bör förstås som representativa av sin samtid, utan kan stundom falla in i ramen för satir och idealisering. Burke menar att det även är centralt att förstå vem som givit upphov till bilden, eftersom det kan förtälja om dennes syn på samhället och kulturen. Vid fall där någon har skäl att kritisera sin samtid kan detta förekomma i satirisk form i bilder och således ge en felaktig föreställning om den eftersökta samtiden.¹⁰ Dessutom menar Burke att idealisering kan ändra

⁶ (Barthes, 1977, p. 15).

⁷ (Barthes, 1977, p. 15).

⁸ (Burke, 2001, pp. 103-104).

⁹ (Burke, 2001, p. 108).

¹⁰ (Burke, 2001, pp. 115-117).

en framställning av något i skildringen. Exempelvis kan särskilda åldersgrupper, etniciteter eller dylika sociala förekomster, vilka på något sätt idealiserats i kulturen, överrepresenteras i exempelvis en gatuskildring. Detta trots att de inte var vanligt förekommande på en vanlig gata vid tiden bilden uppkom.¹¹ I sammanhanget internetmemes innebär detta att det krävs mer än analys av bildens innehåll enbart. I helheten bör producenten vävas in som faktor för att förstå särskilda förekomster i framställningen. Dessutom är det viktigt att ta avstamp i bilden som en spegling av samtiden och att dess innehåll, ofta, enbart kan förstås därutifrån.

1.2.1.2 Bildens autenticitetsanspråk

Enligt Burke innehar fotografiet en viktig roll inom förståelsen för bildmässigt autenticitetsanspråk. Inom pressverksamhet har fotografiet kommit att erhålla en autenticitetsfaktor för skildring av verkligheten. Sen fotografiets uppkomst på 1800-talet har det inom historieforskande kretsar ansetts som ett bättre bevisförande medel än exempelvis målningar. Även om Burke yrkar på att alla fotografier, inklusive de tagna i dokumentära syften, på ett professionellt plan bör förstås utifrån en given kontext menar han att det oavsett innehar ett eget autenticitetsanspråk eftersom någon har befunnit sig framför fotoobjektet vid det specifika tillfället och fångat det. Burke redogör dessutom för vad Roland Barthes kallade verklighetseffekten, vilket beskrivs som fenomenet som uppstår när den som betraktar ett fotografi av exempelvis en gammal stad får upplevelsen att befinna sig i staden.¹²

Även om fotografier i sig erbjuder autenticitet kan sammanhanget det förekommer i påverka styrkan i anspråket. I Burkes redogörelse är utgångspunkten den tryckta verksamheten vilket, sen Burkes författande 2001, utmanats av det digitala forumet. Historikern Ulf Zander problematiserar hur just internet figurerar i lösgörandet av fotografiets autenticitetsanspråk. Han menar att den gamla mediala uppdelningen oundvikligt existerar i relation till internets uppdelningar. Dessutom lyfter han fram att bilder laddas upp och sprids med helt andra villkor idag och demonstrerar genom att likställa antalet bilder som togs under hela 1800-talet med antalet bilder som laddas upp under ett par minuter på internet under 2010-talet.¹³

1.2.1.3 Bildens meningsskapande

Bildanalyser förekommer inom historieforskning i olika tappningar och med vissa åtskiljande teoretiker. Historikern Cecilia Trenter menar exempelvis att en grundpelare för uttryck inom historiekulturen, samt en nödvändig förankring för den, är visualisering med bland annat

¹¹ (Burke, 2001, p. 117).

¹² (Burke, 2001, pp. 21-22).

¹³ (Zander, 2014, pp. 141-142).

bilder.¹⁴ Ytterligare en förekommande svensk teoretiker i ämnet är Max Liljefors. Liljefors' huvudsakliga utgångspunkter kretsar kring konst och bilder som historiedidaktiska verktyg. Dessutom argumenterar han, likt Burke, att ett konstverk dels kan förstås som en spegling av sin tid, dels som en delaktighet i sin tid.¹⁵ Även Roland Barthes arbete med meningsextraktion ur bilder är en väsentlig ram för en initierad förståelse av olika internetmemes. Barthes menar att det finns två centrala beståndsdelar för att förstå en bild; det *denotativa* och det *konnotativa* budskapet. Han beskriver det denotativa budskapet som det första synligt greppbara i en bild. I fotografier är det denotativa budskapet tydligt eftersom fotografier fångar verkliga förekomster.¹⁶ Barthes andra fotoanalytiska begrepp är de konnotativa budskapen. Dessa innehåller kulturell och social information som behöver kontextualiseras för att nås. Det konnotativa budskapet är inte bara verksamt i till synes i målningar eller dylika bildkreationer utan finns i stor utsträckning närvarande även i fotografier. I de fallen extraheras budskap i framställning, både inom produktion och publicering, samt syfte av bild, så väl genomtänkt som ogenomtänkt.¹⁷

I essän *The photographic message* demonstrerar Barthes hur konnotativa budskap tar sig uttryck. Ett av exemplen kallas *trick effects* och fungerar som en manipulation av det denotativa budskapet genom att redigera bildens innehåll till något annat än vad som var i dess ursprungliga form. Barthes använder exemplet senator Millard Tydings foto från 1951, där senatören fick ett stort företroendetapp efter att han fångats på bild med den kommunistiske rörelseledaren Earl Browder. Bilden i sig var manipulerad men det konnoterade ändå en påstådd vänskap med en, vid tiden, ytterst problematisk person.¹⁸ Ytterligare ett exempel Barthes lyfter fram kallas *pose* och utgår från hur en fotograferad persons hållning kan uttrycka budskap. I detta exempel demonstrerar Barthes med pressfoton på president John F Kennedy från tidigt 1960-tal som, i sin posering, signalerar styrka, ungdom och spiritualitet. Häri uthämtas alltså konnotation ur hur en person framstår rent kroppsligt och rumsligt.¹⁹ Dessutom diskuterar Barthes hur konnotation kan förstås i exemplet *syntax*, sekvensseffekt av flera bilder tagna på varandra. Barthes menar att detta möjliggör rörelse, vilket antyds vara en central beståndsdel för komik. Det demonstrerade exemplet i detta fall är fyra sekventiella bilder på den franska politikern Vincent Auriol som vilt riktar ett gevär åt olika håll, vilket

¹⁴ (Trenter, 2002, p. 297).

¹⁵ (Liljefors, 2004, p. 88).

¹⁶ (Barthes, 1977, pp. 17-19).

¹⁷ (Barthes, 1977, pp. 17-21).

¹⁸ (Barthes, 1977, pp. 21-22).

¹⁹ (Barthes, 1977, p. 22).

sätter skräck i de personerna runtomkring honom, med tydlig komisk effekt. Det konnotativa budskapet häri bygger alltså på hur bilderna skapar ett sammanhang i Auriols oförmåga att hantera det farliga vapnet i kombination med rädslan uttryckt av personerna runtomkring. I sin kontext uppstår alltså en konnoterad komisk effekt.²⁰

Enligt Barthes finns även information att uthämta om en bild vid förekomsten av text, vilken alltså ger explicit uttryck för en bilds innehåll.²¹ Barthes skrifter om bildanalys bör dock förhållas tämligen problematiserat till ämnen som internetmemes och digitala kulturer eftersom de, vilka denna uppsats utgår ifrån, publicerades många decennier innan dessas uppkomst. Med det sagt återger Barthes generella kunskaper om visuell förståelse som appliceras på bilder som enskilda fenomen och inte plattformar eller medier överlag. Således finns ett motiverat bruk av meningsextrahering enligt Barthes teorier eftersom den konnotativa aspekten tillförser ett behövligt djupt åt analys av internetmemes.

För meningsextraherande syften kommer Stuart Halls arbete om representation nyttjas som fördjupning. Utgångspunkten är bokavsnittet *Representation, meaning and language*. I avsnittets första kapitel redogör Hall för representation som fenomen, vilket bland annat kan uttrycka sig visuellt. Han menar att i bildsammanhang fungerar representation som 'att förekomma istället för' alternativt 'att stå för'.²² Eftersom mening inte behöver korrespondera med verkligheten menar Hall att ingendera det undersökta, inom vilken representation sker, eller det förstådda, som representationen ger innebörd åt, behöver finna grund i en materiell verklighet.²³ Inom analys av internetmemes blir representationsaspekten viktig för att förstå varför någon eller något förekommer där det förekommer. Med utgångsläget Karl Marx är det av intresse att förstå vad han står representant för i internetmemes och vad den representationen innebär.

1.2.2 Historieförmedling

1.2.2.1 Historiedidaktik

Enligt historikern Klas-Göran Karlsson utforskar historiedidaktiken två omfattande frågor. Dels om individens och samhällets möte med historien, dels om historiens hemmahörande inom utbildningssammanhang, kultur och samhälle.²⁴

²⁰ (Barthes, 1977, pp. 24-25).

²¹ (Barthes, 1977, p. 33).

²² (Hall, 1997, p. 16).

²³ (Hall, 1997, p. 28).

²⁴ (Karlsson, 2014, p. 31).

1.2.2.2 Historiekultur

Enligt Klas-Göran Karlsson kan historiekultur sammanfattas som:

... den kulturella arena där ett samhälle kommunicerar och värderar vilken historia som ska ägnas uppmärksamhet: läras ut och läras in, forskas om, ställas ut, arkiveras, celebreras och debatteras.²⁵

Historikern Cecilia Trenter argumenterar dessutom för att faktorerna tid, kontraster, stereotyper, maskulinitet och det visuella alla bidrar till formandet av historiekulturen.²⁶ Det här medför i grund och botten en tydlig premiss för denna förgrenings övergripande historiesyn – nämligen att historien i det stora hela är formbar, vilket även Karlsson argumenterar för.²⁷ Trenter menar att historia i grund och botten är en auktoritet eftersom det inte går att argumentera mot det som hänt. Därmed menar Trenter att det tenderar uppstå politiska spänningar inom historiekulturen. Allra främst i den nära historien eftersom den inte är lika tydligt definierad eller, som Trenter uttrycker det, *musealiserad* som den äldre historien. Således är en viktig komponent av historiekulturen att den har förmågan att anpassa det förflutna i historieskrivningen enligt debatter som uppstår inom den.

1.2.2.3 Historiemedvetande

Historikern Louise Berglund menar att historiemedvetande är ett nyckelbegrepp inom historiedidaktiken för att kunna närma sig en enhets upplevelse av det förflutna i relation till sig själv.²⁸ Klas-Göran Karlsson argumenterar att historiemedvetande är vårt blickande mot det förflutna som finner ursprung i en strävan att förstå vår samtid. Han betonar att ett historiemedvetande kan existera både på ett individuellt och ett kollektivt plan och att det formas olika beroende på sammanhanget det uppstår i. Dessutom argumenteras det att historiemedvetande är tätt sammankopplat med stora existentiella och maktpolitiska frågor, vilket kan appliceras på människans samtida orientering, mer än specifikt detaljerade förflutna skeenden.²⁹

1.2.2.4 Historiebruk

För att en historiekultur ska uppstå, för att historiedidaktik ska kunna förekomma och för att ett historiemedvetande ska kunna bildas krävs ett samtida möte med det förflutna. Inom historieförmedlande forskning kallas detta för historiebruk och tar form på olika vis. Klas-Göran Karlsson redogör för en omfattande typologi bestående olika varianter av historiebruk

²⁵ (Karlsson, 2014, p. 65).

²⁶ (Trenter, 2002, pp. 290-297).

²⁷ (Karlsson, 2014, p. 65).

²⁸ (Berglund & Ney, 2015, pp. 173-174).

²⁹ (Karlsson, 2014, pp. 57-65).

vilka skiljer sig åt beroende på bland annat brukande aktör och syfte till bruk. De olika typerna är listade som existentiella, moraliska, ideologiska och politiska samt vetenskapliga.³⁰ Cecilia Trenter tillägger även att det offentliga historiebruket tar sig form i förenklande och stilisering av det förflutna för att kunna anpassas till historiekulturens berättelser.³¹

1.2.3 Bilder som historieförmedlande verktyg

För att få insikt i hur vår samtid framställer en historisk aktör som Karl Marx utgår jag också från vad Ulf Zander skriver om bildanalys och historieförmedling. I bokavsnittet *Historiekulturella manifestationer – historia i ord, bilder och musik* menar han, liksom Peter Burke, att alla visuella tolkningar av historien förtäljer om historiemedvetandet hos den kultur som lagt fram tolkningen. Detta oavsett hur mycket förhållning tolkningen har till realistiska eller verkliga historiska skeenden.³² I Cecilia Trenters text *I mötet med minnet – Historiekulturer i Skandinavien* argumenterar hon att bilder, och det visuella överlag, är en av fem komponenter som har en omfattande inverkan i förandet av historiekulturer. Dessutom argumenterar hon att själva visualiseringen av historia har anor från antiken och bör förstås som en fundamental del för uttrycksformer inom historiekulturen. Hon för resonemanget att historiekulturen blir öppnare för tolkning i visuella sammanhang än i textmässiga sammanhang och att den visuella-historiska uttrycksformen erbjuder mångfacetterad förståelse för det förflutna.³³

Vad som således blir kontentan av bryggningen mellan bildanalys och historieförmedling är förståelsen av bilder som ett historiekulturellt uttryck. Genom att undersöka vår tids uttryck, och bruk, av historia kan man närma förståelsen av historiemedvetandet och allmänna värderingar i vår tid. I och med det ter sig bildanalys, med fokus på budskapsextrahering och representation, samt historieförmedling, med fokus på historiekulturens uttrycksformer, att vara de mest lämpade utgångspunkterna för studien.

1.3 Forskningsläge

Angående internetmemes så menar folkloristen Lynne McNeill att internetmemes är bilder, fraser eller koncept med snabb digital spridning och intertextuell natur med vilka internetanvändare lätt kan skapa ett innehåll som sedan anammas, anpassas och återskapas av flera andra internetanvändare.³⁴ Forskning kring internetmemes och dess potentiella

³⁰ (Karlsson, 2008, p. 69).

³¹ (Trenter, 2002, p. 291).

³² (Zander, 2014, pp. 108-109).

³³ (Trenter, 2002, p. 297).

³⁴ (McNeill, 2013, p. 83).

uttrycksformer är ett ständigt utvecklande ämne i andra forskningsfält än just det historiska. Inom det kulturanalytiska fältet har Carlos Mauricio Castaño Díaz forskat i hur internetmemes kan brukas på ett akademiskt plan.³⁵ Även Abdul Aziz Turhan Kariko har skrivit om internetmemes och semiotik i sin uppsats *Analysis on Internet Memes using Semiotics* från 2013. Däri undersöker Kariko memens interna struktur, med bilder, text och symbolik, i relation till ett övergripande syfte. Detta kan likväl innefatta politiska budskap som nöjesskapande.³⁶

Arbetet med internetmemes som uttrycksform för historieförmedlande är ett nyligt introducerat forskningsområde. Dock har det förekommit undersökningar i det historiska fältet om hur internetmemes med historisk förankring har brukats i samband med de amerikanska presidenterna Barack Obama och Donald Trump. Då i form av en masteruppsats med Malin Jonsson som författare. Däri genomfördes historiedidaktiska analyser av internetmemes utifrån fotoanalytiska metodologiska ramar.³⁷ I den uppsatsen redogör författaren även för hur historia brukas och refereras till i humoristiskt syfte samt hur referensramar från olika historia perioder och skeenden kan sammanslås inom en meme utan dissonanta mottagarupplevelser.

Forskning om historia på den digitala arenan är inte väl förekommande, men representeras till stor del av Jerome de Groots bok *Consuming History*. I den gör de Groot en omfattande redogörelse över historiens förekomst inom populärkulturen, vilket utöver datorspel, pjäser och muséer även innefattar internet. Även om författaren inte lägger särskilt tungt fokus på just internetmemes förekommer en beskrivning av historikerns plats på sociala medier och appar – i bred benämning – i vilka internetmemes förekommer.³⁸

Ekatherina Zhukova har skrivit om historiebruk inom memes för politiska och ideologiska syften. I *Image substitutes and visual fake history* redogör hon för begreppet 'visual fake history' vilket överbryggas bildmedia med 'fake news'.³⁹ I fallet av just denna undersökning kretsar det visuella historiebruket kring högerpopulistiska rörelsers manipulation av bilder vilka representerar holodomor, den ukrainska svälten på 1930-talet. Zhukovas arbete lägger i sin forskning en väsentlig grund för arbete om historia i internetmemes eftersom hon tar

³⁵ (Díaz, 2013).

³⁶ (Kariko, 2013).

³⁷ (Jonsson, 2019).

³⁸ (Groot, 2016).

³⁹ (Zhukova, 2019, p. 6).

avstamp i historiebruk på digitala mötesplatser. Dessutom utgår hennes arbete från relevans i den visuella komponenten när historia formas.⁴⁰

1.4 Källmaterial och metod

Det huvudsakliga källmaterialet i min undersökning består av internetmemes, i form av bilder, som visuellt och/eller textmässigt refererar till den historiska personen Karl Marx. Detta innebär att undersökningen rent metodologiskt i grund och botten kommer vara bildtolkande för att uthämta och avkoda information. Samtliga bilder kommer vara hämtade från webbsidorna *Know Your Meme*, *Cheezburger* och *Funnyjunk* och placerade i ett arkiv jag skapat specifikt för denna studie. Bildanalysen utgår alltså från bilderna insamlade i studiens arkiv. Urvalsprocessen bygger på förekomst av internetmemes mellan 2010 fram till 2019 med huvudsakliga parametern referens till Karl Marx.

Anledningen till 2010 som begynnelseår är till följd av en allmän uppståndelse av internetmemes som förekom just då. Samtliga tre webbsidor har internetmemes från 2010 och senare men aldrig före. Skälet till att sprida ut materialurvalet över tio produktionsår är för att eftersträva innehållsmässig nyans. Internetmemes är ofta samtidskommenterande och flera bilder kan innefattas i en memekategori. Att således hämta ut bilder från enbart en kortare tidsperiod sätter tyngre fokus på färre, och mer specifika, motiv. För att förhålla en jämn fördelning åren emellan kommer max 15 bilder per år placeras i arkivet. Dessutom eftersträvas ett minimumantal på 10 bilder per år i syfte att motverka obalans åren emellan. I och med detta urval kan vissa förekomster av ofta nyttjade motiv förekomma, men i mindre koncentration. Således kommer det maximala antalet bilder innefattade i denna undersökning vara 150 och det minimala antalet vara 100.

Know Your Meme fungerar som den huvudsakliga utgångspunkten eftersom de eftersträvar samlande och förklarande av diverse internetmemes samt erbjuder goda filtreringsmöjligheter. Jag har utgått från tre parametrar i söknings-, och urvalsprocessen, enligt följande prioriteringsordning:

1. Bilderna ska återfinnas med sökorden ”marx” eller ”karl marx”
2. Spridning över 2010-talet
3. Popularitet

⁴⁰ (Zhukova, 2019, p. 1).

I praktiken innebär detta att ett urval av bilder som refererar till Karl Marx från samtliga tio år under 2010-talet kommer vara den högsta prioritet. Dessutom har bilder som kräver förståelse av andra språk än svenska eller engelska utelämnats. Skulle ett år inneha en större mängd än 15 bilder totalt kommer den tredje parametern genomföra ett slutsteg i urvalet. Detta genom att utgå från webbsidans interna ratingsystem baserade på tummar upp, vilka ges av sidans besökare. Ju fler tummar upp, desto högre i ratingsystemet hamnar bilden. De 15 högst rankade bilderna från året i fråga kommer då placeras i arkivet. Motiveringen till detta är att de bilderna med högst rating har större sannolikhet att spegla efterfrågan hos en allmänmottagare. Eftersom studien ämnar undersöka vilken inverkan dessa bilder har på samtiden är det av relevans att inte göra slumpmässigt urval som inte alls representerar samtiden.

Skulle ett år inneha färre än 10 bilder kommer jag komplettera med webbsidorna 1) *Cheezburger* och 2) *Funnyjunk*, (i den ordningen). I den mån det finns, för året i fråga, unika bilder som förekommer i och med de angivna sökorden från året som specifikt efterfrågas kommer arkivet vid behov fyllas på med bilder därifrån. Påfyllningen kommer ske tills innehållet på en sida är tillagt med en total på minst 10 bilder men inte mer än 15. Överskrider det antal som fylls på i kompletteringssyfte kommer nästa webbsida i ordningen brukas. Uppstår samma problem även där genomförs ingen komplettering överhuvudtaget. Detta eftersom inget passande ratingsystem finns på ingendera av webbsidorna och urval därifrån inte kan säkerställas på slumpmässig basis. Dock erhåller webbsidorna goda filtreringsmöjligheter som snabbt låter besökaren finna bilder efter sökord och publiceringsdatum. *Know Your Meme* kvarstår dock som huvudsaklig källa dels till följd av större totalutbud. Ordningen, alltså att innehåll från *Cheezburger* inhämtas före *Funnyjunk*, motiveras med analys av global webtrafik genomförd av *Alexa Internet*, ett av de äldsta företagen inom sitt fält.⁴¹ Där sammanställs kontinuerligt en lista på samtliga världens webbsidor baserad på webtrafik. Listplaceringarna för de två webbsidorna i fråga var 19 mars 2020 som redovisas:

- www.cheezburger.com (#3 037⁴²)
- www.funnyjunk.com (#4 784⁴³)

⁴¹ (Alexa, 2020).

⁴² (Alexa, 2020).

⁴³ (Alexa, 2020).

Eftersom Alexa Internet rankar *Cheezburger* högre i global webtrafik kommer de föregå *Funnyjunk* eftersom det kort och gott är den mer populära hemsidan efter flera mätbara faktorer. *Know Your Meme*, å andra sidan, placerar sig på plats 2 802.⁴⁴

1.4.1 Problemativering av intertextualitet

Som beskrivet i kapitel 2.1.1 kräver extrahering av konnotativa budskap att sammanhanget kontextualiseras, vilket i internetmemes bidrar till vissa svårigheter till följd av omfattande intertextualitet. Med det menas att internetmemes sällan existerar självständigt från varandra utan verkar utifrån gemensamma referenspunkter som kräver mångfacetterad insatthet i internetkultur för möjliggörande av budskapsextrahering. Lynne McNeill menar att internetmemes, som folkloristiskt fenomen, oundvikligen utvecklas i sin spridning och antar nya formationer. McNeill redogör även för hur en internetmeme består av traditionella och dynamiska element, där det traditionella är vad som alltid kvarstår och anger ett grundsammanhang medan det dynamiska kan ange nya tematiska och trendmässiga sammanhang som internetmemen ger uttryck åt. Internetmemens variabler återfinns alltså i de dynamiska elementen. Dessutom reflekterar hon över hur denna typ av intertextualitet blir till allmänvetenskap på internet, och inte kan förstås utifrån skrivna regler, utan måste uppfattas via iakttagelse och erfarenhet.⁴⁵ Som hjälp för denna förståelse kommer *Know Your Meme*, ett öppet webbarkiv med strävan att dokumentera och redogöra för betydelsen av internetmemes samt diverse virala fenomen, att användas. De kan alltså bidra i ökad förståelse kring innebörden av olika internetmemes. Deras arbete bedrivs professionellt och allt inhämtat material granskas av ett redaktionellt team under diverse alias. Dessutom har *Know Your Meme* använts av flertalet internationellt erkända mediaoutlets som källa till kunskap om internetmemes och diverse virala fenomen.⁴⁶

1.4.2 Problemativering av urval

En svårighet för studien har varit att hitta en enhetlig källa som erbjuder representativa urval från samtliga 2010-talets år. Till exempel, på webbsidor som *me.me* och *9GAG* har det funnits ett överflöd som är svårt att sortera med de filtreringsalternativ som hemsidorna erbjuder. Det har således inte kunnat gå att göra en rättvis selektion hos dem, trots stort utbud och stor popularitet. Av Alexa Internet placeras exempelvis *9GAG* på plats 375.⁴⁷ Till följd av dessa brister har andra webbsidor prioriterats. Förvisso hade man kunnat motivera ett urval på de

⁴⁴ (Alexa, 2020).

⁴⁵ (McNeill, 2013, pp. 82-85).

⁴⁶ (Know Your Meme, 2020).

⁴⁷ (Alexa, 2020).

senaste 150 publicerade bilderna efter de angivna sökorden på exempelvis 9GAG. Detta hade dock inneburit en kraftig begränsning för analysen. Vid sökande på 9GAG med start i april 2020 kommer 50 bilder bakåt enbart sträcka sig till december 2019. Även med 150 bilder räcker det inte längre än till 2018. Det hade således inneburit en hög koncentration på ett fåtal år, vilket i sin tur kan få negativa konsekvenser i form av fokus på specifika företeelser.

Exempelvis blev sångerskan Britney Spears en stor referenspunkt i internetmemes uppkomna i samband med de angivna sökorden under mars månad 2020. Detta skedde till följd av ett uttalande på sociala medier av sångerskan vid denna tidpunkt. I och med de vänsterantydande värderingarna i inlägget blev hon under en kort, men intensiv tid, ofta föremål för kommentering i internetmemes.

Ett utplock på de senaste 150 bilderna skulle således innebära en allmänt stor koncentration av bilder som kombinerar inslag av Karl Marx och Britney Spears, trots att internetmemes om Marx i sin helhet sällan innefattar Spears. Ett mer spritt urval med popularitetsparametrar lyfter istället fram de få, men väl uppskattade, bilder från en längre tidsperiod.

1.5 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i fyra delar. I kapitel 1 läggs all väsentlig information för analysarbetet fram, vilket inkluderar syftes-, och frågeställningsformulering, analysramar, forskningsläge samt diskussion av metod. I kapitel 2 bearbetas allt källmaterial och analyseras enligt teorikapitlets redogörelse. Dessutom kommer analysen kvantifieras för att kunna redovisa ett

⁴⁸ (Matt, 2020).

sammanställt resultat. Därutifrån kommer kapitel 3 ägna sig åt diskussion av fynden i förhållande till uppsatsens frågeställningar. Utöver det kommer diskussion berörande fyndens problematiseringar och återanknytande till forskningssammanhanget uppsatsen verkar inom förekomma. I kapitel 4 sammanfattas hela uppsatsen och återknyter till diskussionen av frågeställningarna och resultatet i föregående kapitel.

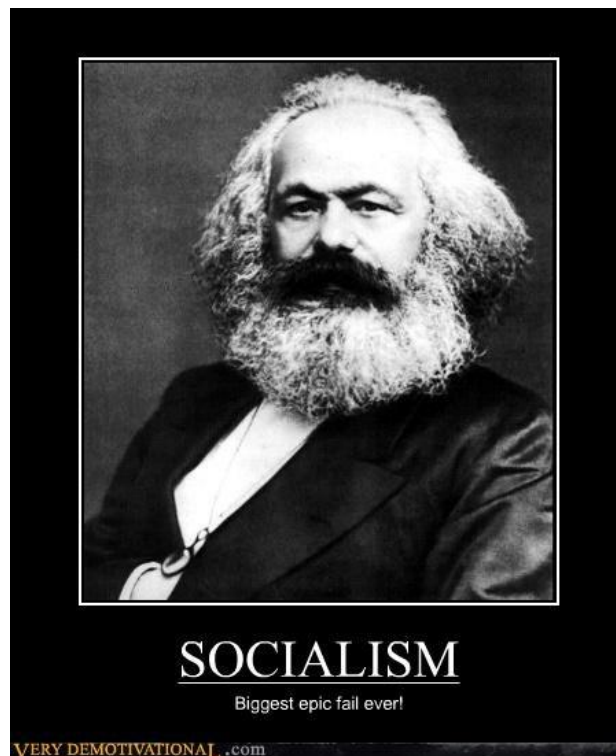
2. Analys och resultat

I detta kapitel kommer det redogöras för vilka olika typer av memegrupper och analyskategorier diverse internetmemes om Karl Marx kan placeras in i. Jag argumenterar också för varför just dessa kategorier förekommer samt demonstrera genom enskilda urval hur bildanalysen, och däri även kategoriseringen, genomförts. Bildernas upphov kan vara svårspårat men det försvårar inte analysen i det hela. I och med Barthesiansk analys går konnotativa budskap att finna utan att veta exakt vem som skapat bilden och vad för övriga åsikter denne har uttryckt. Mycket av bildens avsikt uttrycks genom vilka åsikter Marx framställs att uttrycka i relation till särskilda personer och särskilda sammanhang. Dessutom inkluderas bildernas titlar inom analysen som verktyg för att genomföra säkrare placeringar.

2.1 Bildanalys

Samtliga 121 bilder som samlats in i arkivet har studerats i enlighet med Barthes bildanalys som teoretisk utgångspunkt. Det innebär att varje bild bedöms individuellt med strävan att finna det konnotativa budskapet. Ett flertal ytliga reflektioner har gjorts för att bygga upp förståelse för vilka övergripande memegrupper som återkommer samt vad för mer specifika företeelser som är urskiljbara. Vid två mer djupgående analystillfällen har passande kategorier först spaltats upp för att sedan placera in de konnotativa budskapen däri. Därefter har reflektion över resultatet förekommit och eventuella omformuleringar av de övergripande grupperna samt analyskategorierna har genomförts, för att representationen av fynden ska vara så lämpliga som möjligt. I analysens sista skede har analysen tagit avstamp i analyskategorierna, där de har analyserats individuellt och arkivets bilder placerats in i kategorierna utifrån lämplighet. Som kommer redovisas kan en bild uttrycka fler än ett konnotativt budskap som är av relevans att lyfta fram för att förstå analysobjektet. Ett par exempelbilder från uppsatsens bildarkiv kommer analyseras i demonstrativt syfte nedan.

Figur 1

Bilden ovan har väldigt tydligt urskiljbara denotativa budskap. Bilden visar en inramad ruta i vilken ett klassiskt fotografi av Karl Marx skildras. Utanför ramen ligger en svart bakgrund. Centrerat under bilden förekommer två textrader. Den ena skriven i versaler i rubrikformat och den andra i huvudsakligen gemener i brödtextformat. Rubriken lyder:

”Socialism”

Och brödtexten lyder:

”Biggest epic fail ever!”

Under dessa två textrader förekommer även en mindre textrad som hänvisar till en webbsida för bilder med dylikt format.⁴⁹

Vad för konnotativa budskap kan här urskiljas? Till att börja med är det viktigt att lyfta fram bildens ålder. Den laddades upp på Cheezburger i april 2010 och är därmed för en van memeanalytiker tämligen lättförståeligt, eftersom språkbruket var ett centralt slanguttryck på internet under 2010-talet. En så kallad *epic fail* hänvisar till ett monumentalt misslyckande i motsats till ett planerat lyckat utfall. I meme-sammanhang är *epic fail* alltså ett sätt att peka ut ett misslyckande som på något sätt hänvisas till inom bilden.⁵⁰ Inom den förekommande

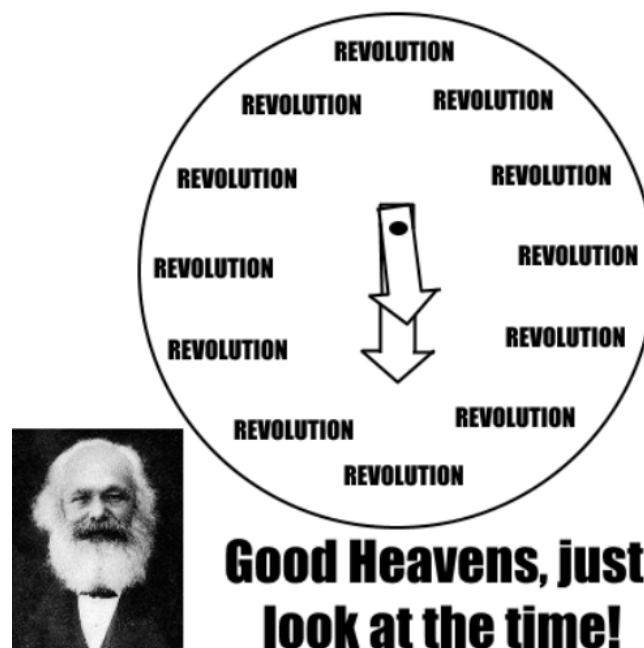
⁴⁹ (JoeO, 2010).

⁵⁰ (Dubs, et al., 2019).

texten hänvisas misslyckandet till socialism och det förtydligas även att det är det största misslyckandet någonsin. Karl Marx kommer in i bilden bokstavligt, eftersom ett fotografi av honom skildras ovan. Enligt rutinen som detta format följer, alltså en *demotivational poster*, hänger bilden samman med de två textraderna för att inge aktuell och välplacerad stämning.⁵¹ Valet av en bild på Marx, och ingen annan, antyder således att Marx i denna bild bör förstås som den som har misslyckats. Det konnotativa budskapet i bildens helhet blir alltså att Karl Marx, som fundamental grundare av socialism, har, likt sin idé, misslyckats. Men enligt teorin om representation kan det yrkas på att Marx inte nödvändigtvis är den som har misslyckats utan att det enbart är socialismen, vilken han representerar, som har det.

Vad förtäljer detta om samtidens syn på Karl Marx? Till att börja med antyds det, som förklarar ovan, att Marx här anges som grundare till den socialistiska filosofin. Det antyds dessutom att socialism är ett enormt misslyckande, kanske det största någonsin. Karl Marx blir alltså här en filosof som har misslyckats.

Figur 2

I denna bild förekommer tre centrala delar; en klocka, en bild på Marx och en textrad. Klockan är dock inte enligt klassisk konstruktion utan innefattar tolv textrader vilka alla utläser ”REVOLUTION”. Detta istället för talen 1 till och med 12 för att indikera passerandet

⁵¹ (Kimball, et al., 2019).

av tid. Det förekommer även minut-, och timvisare, vilka alltså enbart kan peka på ”tiden” revolution. Texten nedanför klockan utläser ”Good Heavens, just look at the time”.⁵² För att nå det konnotativa budskapet, och förstå hur alla bildens tre delar hänger samman, krävs intertextuell förståelse för detta format av meme som kallas *Good Heavens, Just Look At The Time*. Bilder som faller inom detta format består ofta av de tre beståndsdelar redogjorda för i denna bild. Textraden förblir densamma i de allra flesta, men bilden och texten i klockan skiftar efter behov. Det antyds även att personen skildrad i bilden är den som utläser textraden till höger om den efter titt på klockan.⁵³ I fallet ovan antyds det alltså att Marx använder en klocka som konstant utläser att det är revolutionsdags och vid något tillfälle reagerar på att så är fallet.

Bilden antyder således att Karl Marx, häri, bör förstås som en revolutionär. Det faktum att han dock skulle ha en klocka som alltid uttrycker revolutionsdags indikerar dessutom att han alltid drar slutsatsen att det är hög tid för revolution. Till grunden bör Marx här fortfarande förstås som en filosof eftersom han här eftersträvar en omstörtande förändring av samhället.

Om man jämför med Figur 1 uttrycker sig dock denna bild annorlunda om den filosofiska Karl Marx. Här framställs inte Karl Marx eller filosofin som ett misslyckande. En annorlunda ingångspunkt till Marx filosofiska arv figurerar och tar sig uttryck här. Inom memegruppen ”Karl Marx som filosof” finns således nyansskillnader, vilket dessa två figurer är konkreta exempel på.

⁵² (AtlasJan, 2019).

⁵³ (Anonymous, et al., 2014).

Figur 3

Bilden ovan har aningen mer kontraintuitiva kopplingar till Karl Marx. På bilden skildras huvudet av tre aktörer vilka alla, i profil, blickar åt vänster. De är alla i gula toner, med kraftig skugga som ger sken av belysning från hållet de blickar åt, med placering ovan en klarröd bakgrund. Samtliga tre är tecknade. Ovan var och en finns ett textstycke i ljusgul färg med kyrillisk-alfabetiska inslag som läser, från vänster till höger:

"Sweetdrih Bellegels"

"Scarl Marxaloo"

"Appledimir Blenin" ⁵⁴

Det är en förvirrad blandning att sätta sig in i och extrahera konnotativa budskap ur utan intertextuell insikt. Vid första anblick framstår det som en typ av propagandaaffisch, i och med ljussättningen och aktörernas blickande. Själva konstellationen av det flertal aktörer som skildras för tanken till klassiska sovjetkommunistiska propagandaaffischer. Enligt forummoderatorer på Know Your Meme är affischer av det slag inte ett ovanligt föremål för parodi.⁵⁵ Det hela stärks i och med att textstyckena ovan aktörerna har namn som för tankarna till personer med historisk anknytning till socialism, nämligen Friedrich Engels, Karl Marx och Vladimir Lenin. Detta styrker bilden i och med ansiktsbehåringsspeglings av personerna i fråga. Dessutom är Engels, Marx och Lenin inte sällan porträtterade på sovjetkommunistiska propagandaaffischer av detta slag.

⁵⁴ (opspe, 2011).

⁵⁵ (Phillips, et al., 2018).

Dock återstår två kritiska punkter. Dels vadan de tecknade figurena, dels vadan de förvirrande namnen? De tre aktörerna skildrade är hämtade från *Cutie Marks Crusaders*, en personklubb i TV-serien och franchisen *My Little Pony: Friendship Is Magic* bestående av Sweetie Belle, Scootaloo, Apple Bloom och även senare Babs Seed.⁵⁶ De första tre är skildrade i Figur 3 och är spårbara exempelvis via Sweetie Belles enhörningshorn, Scootaloos uppsvingda lugg samt Apple Blooms hårrosett vilka alla förekommer på deras karaktärsspeglingar. Var och en av dessa figurer har alltså beblandats med utvald person med historisk anknytning till socialism dels i utseende, dels i namn, för att spegla Cutie Marks Crusaders med de som framställdes vara sovjetkommunismens ledfigurer.

Vad för konnotativa budskap lämnar Figur 3 oss med? Till att börja med faller den in i memegruppen 'Karl Marx som del av 1900-talskommunismen', eftersom den antyder att Marx bör förstås i samband med Engels och Lenin som ideologiska grundbultar för sovjetpropaganda, vilket parodieras här. Dessutom finns uppenbara kopplingar till *My Little Pony: Friendship Is Magic*, vilket även placerar bilden i memegruppen 'Karl Marx i relation till populärkulturella figurer', med specifik riktning mot just *My Little Pony*. Det intressanta med denna tudelning är hur Marx operationaliseras som historisk aktör. Å ena sidan skildras han här som grund för ett av 1900-talets stora makter men å andra sidan är han bara ett namn och ett skägg som kombinerat med den fiktiva ponnyn Scootaloo skapar ett humoristiskt utfall.

Figur 4

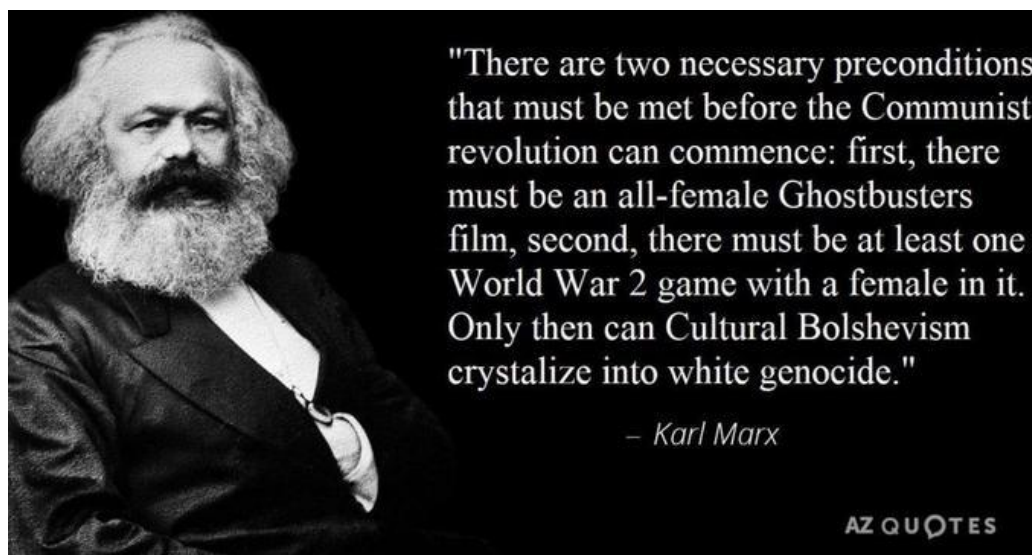

⁵⁶ (sgt scrubnoob, et al., 2019).

Denna bild, likt Figur 1, är från internetmemens tidigare dagar. Även denna från Cheezburger, men uppladdad 2011. Bilden har två huvudsakliga beståndsdelar, vilka är två bilder separerade av en lodrät gränsdragning. Under bägge bilder förekommer varsin textrad. Bilden till vänster skildrar Karl Marx, vilket även textraden under förtydligar. Bilden till höger skildrar en okänd man utklädd till en klassisk amerikansk/anglosaxisk jultomte. Textraden under utläser "Santa Claus". Mellan dessa två fetstilta etiketteringar förekommer ytterligare ett textstycke som utläser "TotallyLooksLike.com".⁵⁷ Det är en länk som både förklarar vad för slags memeformat just denna bild följer samt var fler bilder i denna stil kan finnas. Det konnotativa budskapet i denna bild är kortfattat att Karl Marx ser ut som jultomten. Det avslöjas huvudsakligen i det mellersta textstycket, som bokstavligen likställer dessa två utseendemässigt.

I denna bild läggs inget fokus överhuvudtaget på Marx som filosof, men som Figur 3 sätter den Marx i relation till ett populärkulturellt fenomen. Därmed placeras den i memegruppen "Karl Marx i relation till populärkulturella förekomster" och analyskategorin "Som skäggig man".

Figur 5

Tidigare exempel har haft tämligen enkla tolkningsdimensioner, men i och med denna bild tydliggörs den intertextuella komplexitet internetmemes kan utgå från och befinna sig i. Denotativt sett består bilden av tre delar. Den ena är en bild på Karl Marx, den andra är ett

⁵⁷ (saffo000, 2011).

textstycke inom citationstecken och det tredje är en textrad som anger vem som uttryckt sig. Eftersom den lägsta textraden utläses ”- Karl Marx” och bilden till vänster skildrar Karl Marx antyds det att det långa textstycket är citerat av honom. Det förekommer även en liten textrad i högra hörnet som utläser ”AZ QUOTES”, en hänvisning till en webbsida som sammanställer diverse citat. Texten, som Karl Marx antyds vara citerad från, utläses:

”There are two necessary preconditions that must be met before the Communist revolution can commence: first, there must be an all-female Ghostbusters film, second, there must be at least one World War 2 game with a female in it. Only then can Cultural Bolshevism crystalize into white genocide.”⁵⁸

Det första uppmärksamhetsväckande vid sökande efter konnotativa budskap är att citatet väldigt uppenbarligen inte är ett autentiskt citat eftersom Marx, som dog på sent 1800-tal, varken kan känna till något världskrig eller filmserien *Ghostbusters*. Dessutom diskuterade Marx aldrig vare sig kulturbolsjevism eller folkmord utförda mot vita. Detta trots att bilden i sin helhet är konstruerad som att framföra ett autentiskt citat. Detta är i sig ett internetmemeformat, där kombinationen av en utvald person som uttrycker en särskild åsikt denne omöjliga kunde ha uttryckt bildar en absurd helhet.⁵⁹ Men i denna bild är inte detta format det mest väsentliga. Förvisso är det absurt i sig att Marx skulle diskutera *Ghostbusters*, men det viktiga att komma åt för att förstå denna bild är att den är ämnad som en debattreplik till den så kallade alt-högern.

Bilden publicerades i december 2019 och tar upp fyra, relativt, samtida debattämnen. År 2016 hade filmen *Ghostbusters: Answer the Call* premiär, som den tredje i filmserien. Den fick, enligt Know Your Meme, ett enormt uppmärksammande på sociala medier till följd av att de fyra huvudsakliga karaktärerna – spökjägarna – alla var kvinnor.⁶⁰ Två år senare, i 2018, framkom kraftig kritik mot TV-spelserien *Battlefield* i och med att en trailer till spelet *Battlefield V*, som utspelar sig i andra världskriget, innehållit bland annat kvinnliga soldatkaraktärer.⁶¹ Bägge av följande ledde till stora debatter på sociala medier vilket tog sig uttryck i kritik mot ett tredje förekommande ämne i citatet; *kulturmarxism*. Förvisso förekommer det inte explicit, men bruket av begreppet *Cultural Bolshevism* är en anspelning på kulturmarxism som på engelska kallas *cultural marxism*. Det förstås som en konspirationsteori pådriven av den så kallade alt-högern, en högerextrem del av den

⁵⁸ (Gas Station Sushi, 2019).

⁵⁹ (Don & Y F, 2020).

⁶⁰ (Don, et al., 2019).

⁶¹ (DJKing, et al., 2019).

amerikanska konservativa rörelsen, som fick stort viralt uppmärksammande under mitten av 2010-talet. I konspirationsteorin menar man att en intellektuell elit eftersträvar en underminering och förgörelse av det västerländska samhället och dess kultur, exempelvis genom dekonstruktion av kön och överdriven feministisk agenda.⁶² I citatet antyds det att om de två kriterierna för en revolution uppfylls kommer kulturbolsjevismen utkristalliseras till ett folkmord mot vita, genom bruk av begreppet *white genocide*. Det begreppet är vid publicering av bilden det mest samtida. Det blev föremål för debatt efter att en australiensk man skjutit 51 människor till döds och skadat 49 i en moské på Nya Zeeland i mars 2019. Utföraren av dådet hade tidigare publicerat ett manifest som rättfärdigade attacken med påståenden om att den vita rasen hotas ersättas inom en snar framtid. Även denna konspirationsteori menar extrema falanger inom den konservativa rörelsen är pådriven av intellektuella eliter vänsterut i det politiska sammanhanget.⁶³

Allt det som beskrivits är av relevans för att förstå vad bilden ger uttryck för, vad dess syfte är och vilka den riktar sig mot. Bilden satiriserar den, enligt vänstern, förvirrade och konspirationsteoretiska högerfalang som kraftigt retat upp sig på fenomen som förekomsten av kvinnliga soldater i ett TV-spel om andra världskriget och gjort parallella kopplingar till strävan att förstöra det västerländska samhället. Meningen med citatet är att argumentera för att den kombinationen av åsikter är paranoid. Därmed bör vi förstå upphovsmakaren som en kritiker till alt-högern. Det här kräver dock en förklaring till varför Karl Marx är där. Den huvudsakliga anledningen kretsar mycket kring anspelningen på kulturmarxism som görs av anhängare till konspirationsteorin. Karl Marx ägnade väldigt lite utrymme i sina skrifter åt kulturanalys, vilket inte är ett okänt faktum för många inom vänsterrörelser. För att citera den socialistiska tidskriften *Jacobin*:

The core of Marx's critique was not directed at culture, but at political economy. Thus, although he did concern himself with various forms of domination, his basic proposition was that practical action was needed to overthrow the bourgeois order.⁶⁴

Just därför höjs absurditeten ytterligare ett steg än om exempelvis Antonio Gramsci, en

⁶² (TripleA9000, et al., 2018).

⁶³ (Greene, 2019).

⁶⁴ (Secco, 2020).

italiensk marxistisk teoretiker som fokuserat på kulturanalys, hade förekommit.⁶⁵ Förvisso hade det funnits en satirisk effekt i att Gramsci hade citerats på uttryck om *Ghostbusters*, men den blir desto kraftigare när en, huvudsakligen, socioekonomisk teoretiker som Marx gör det. Kontentan av bilden blir ett enormt fördummande av en alt-höger som tar in Marx som orsak till ämnen som han överhuvudtaget inte berört. Bruket av Karl Marx här kretsar till viss del kring honom som filosof, men det huvudsakliga syftet att inkludera Marx är för han fungerar som en igenkännbar symbol för en vänsterrörelse, oavsett politisk tillhörighet. Dessutom för att satirisera vad denna vänster anser är alt-högerns missplacering, och misstolkning, av Marx. Att just Marx förekommer, antingen i bakgrunden eller som representativ figur i memes om kulturmarxism är inget unikt för denna bild. Anspelningar om kulturmarxism såväl från höger-, som vänsterpolitiskt håll brukar Karl Marx. En del av detta framkommer i resultatet som presenteras i kapitel 2.2. I helhet placeras bilden i memegruppen "Karl Marx som debattslagträ" och i analyskategorin "Som ett uttryck av vänstern mot en odefinierad höger".

Figur 6

Det är inte bara mot högern som bruk av Marx som slagträ förekommer. Även kritiker till vänsterorienterade idéer nyttjar Karl Marx i satiriserande syften. Bilden ovan består av två delar. Den undre halvan skildrar en person i sittande ställning, utomhus och i ytterkläder, som håller upp en skylt vilken utläser "Will work for food", vilket indikerar en social utsatthet.

⁶⁵ (McNally, 2015, pp. 1-3).

Den övre halvan av bilden består av ett inlägg på mikrobloggsplattformen Twitter författat av ett konto med namnet Karl Marx som utläser ”My culture is not your prom dress!”⁶⁶ Bildens konstellation antyder att Twitterinlägget reagerar på bilden skildrad i den undre halvan.

För att nå det konnotativa budskapet krävs ytterligare intertextuell insatthet, eftersom användaren som utger sig för att vara, alternativt har fotomanipulerats till att framstå som, Karl Marx diskuterar balklänningar, trots att någon sådan inte förekommer i bilden. ”My culture is not your prom dress” hänvisar till internetmemeformatet ”Keziah's Chinese Prom Dress”, vilket i sig härstammar från ett debattutbyte på just Twitter. Däri riktade en användare kritik mot en amerikansk gymnasieelevs val att använda en traditionell kinesisk klänning till en skolbal.⁶⁷ Den upprörda stämningen från kritikern tog avstamp i idén om *cultural appropriation*, ett fenomen som, ytligt beskrivet, uppstår när någon i en dominant kultur använder sig av inslag från en minoritetskultur. Det antydde i det hela var alltså att gymnasieelevens klädesval i själva verket var en kulturell maktutövning, vilket drog till sig en stor del motkritik. I sammanhanget internetmemes ledde detta till att balklänningen och kritikern blev till utbytbara variabler: Två X i ekvationen ”My culture is not your prom dress”.

I bilden ovan uttrycker alltså Karl Marx förargelse över den socialt utsatta personens vilja att jobba för mat. Detta genom att kritisera denne för utnyttjande av hans kultur. Således bör vi i denna bild förstå bruket av Marx som en historisk markör för arbetarklassen, eftersom hans utgångspunkt kretsar kring arbete. Bilden erbjuder dock ett till konnotativt lager av satir i form av kritik mot just begreppet *cultural appropriation*. Bildens framställning av kritik mot en socialt utsatt mans vilja att arbeta för mat är i sin helhet absurd, eftersom det går emot sociala självklarheter. Detta nyttjas och satiriseras genom att påvisa denna förekomst som lika absurd som möjligheten att fånga och ockupera, ”appropriera”, en hel kultur i en balklänning. Bruket av Karl Marx riktar sig dessutom mot den uttalade vänsterfalang som kritiserar förekomsten av *cultural appropriation*, liksom kritikern av gymnasieeleven i originalmemen ”Keziah's Chinese Prom Dress”. Detta eftersom Marx, ännu en gång, huvudsakligen måste förstås som en tydlig och övergripande vänstersymbol, vilken kan brukas som ett slagträ i den politiska internetmeme-debatten. På ett sätt blir det att fånga två poänger i en och samma bild; att kritisera begreppet *cultural appropriation* och den rörelse som brukar det samt att

⁶⁶ (Mezalira, 2018).

⁶⁷ (Don, et al., 2019).

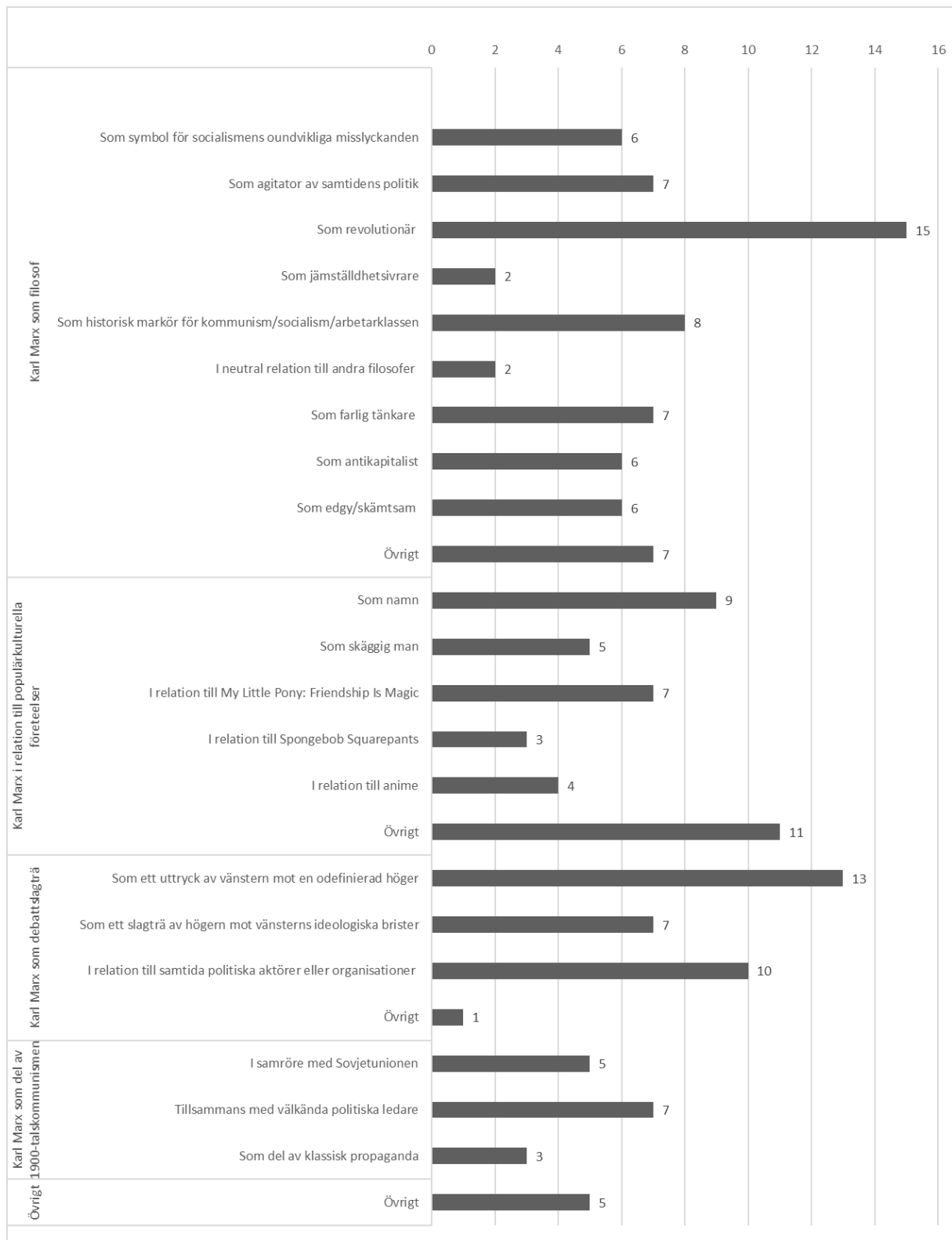
förlöjliga Marx filosofiska redogörelser och argumentera för dem som mer stjälpande än hjälpande för socialt utsatta grupper.

Det finns dock ytterligare ett intressant budskap dolt i bilden som även placerar in bilden i samma kategori som Figur 1, nämligen Karl Marx som symbol för kommunismens oundvikliga misslyckanden. Karl Marx användarnamn enligt Twitterkontot är att utläsa ”@It_Will_Work_This_Time”, en direkt hänvisning till debatten om socialismens förmåga att fulländas. Ofta används det av kritiker mot vänstern som en satirisk sammanfattning av desperata vänsterargument, där man antyder att skälet till att implementering alltid misslyckas är till följd av filosofins oundvikliga ohållbarhet. I Figur 6 antyds det att även Marx desperat kämpar för att upprätthålla ett sken av att socialism fortfarande är en hållbar filosofi. Summan av denna bild är att bruket av Karl Marx inte alltid är möjligt att förstå ur ett enhetligt perspektiv. Ibland förekommer flera relevanta, men åtskilda, företeelser vilka är viktiga att placera ut i de olika kategorierna.

2.2 Kvantifiering

Nedan redovisas kvantifieringen som genomförts till följd av kategoriseringen i föregående del.

Figur 7

2.2.1 Övergripande memegrupper

Som redogjort för i kapitel 2.1 har sammanställande av memegrupper förekommit vid bildanalysen. Där förklarades exempel från samtliga grupper. De är ”Karl Marx som filosof”, ”Karl Marx i relation till populärkulturella företeelser”, ”Karl Marx som del av 1900-talskommunismen” och om ”Karl Marx som vänstersymboliskt slagträ”. Dessutom medföljer en restgrupp för bilder som har för otydliga budskap för att placera in i någon grupp.

I gruppen ”Karl Marx som filosof” återfinns analyskategorier som utgår från Marx som primärt en tänkare, oavsett vad för konsekvens av det. Exempelvis kan han ses som en välvillig men oerhört misslyckad filosof med aspiration av utopi likväl som en lyckad filosof med ondsinnade avsikter i form av delaktighet i sionistiska konspirationer. Dessutom väver det in de åsikter om revolution och samhällskritik Marx uttrycks ha i internetmemes. Anses Karl Marx ha åsikter som kommenterar dagens politiska läge förekommer även de däri.

”Karl Marx i relation till populärkulturella företeelser” fokuserar på populärkulturella traditioner och medier inom vilka Marx på något sätt placeras in i. Det kan exempelvis innefatta utseendemässiga jämförelser av Marx och populärkulturella karaktärer, Marx namn som referenspunkt samt återkommande förekomster av särskilda TV-serier.

I och med ”Karl Marx som debattslagträ” är innehållet fokuserat på det som existerar i en politisk debatt och således inte sällan ägnar sig åt kraftig politisering. Det kan innefatta bruk av Marx från löst formulerade vänsterrörelser likväl som bruk av Marx från löst formulerade höger rörelser. Även fall där Marx förekommer med samtida politiska aktörer eller organisationer på ett sätt som sammankopplar dem placeras häri.

”Karl Marx som del av 1900-talskommunismen” är inriktat på de internetmemes i vilka Marx på något sätt anknyts till 1900-talets politiska makter och ledare. Främst fokus kretsar kring Sovjetunionen och dess tillämpning av propaganda.

2.2.2 Analyskategorier

Det är dessa kategorier som den huvudsakliga kvantifieringen utgår ifrån, och vars värden skildras i liggande staplar i Figur 7. Varje sådan kategori förtydligar syftet med att inkludera Karl Marx. Bland dem finns en tydlig utstickare; ”Karl Marx som revolutionär”. Syftet med dem är för att förtydliga vad förekomsten av Marx i studiens internetmemes innebär rent konnotativt.

När Marx förstås som revolutionär kan det dels innefatta bilder med auktoritetsgivande citat som förespråkar revolution, Marx som partimässig eller rörelsemässig organisatör likväl som

det kan framställa Marx som lite tokigt besatt av revolution i enlighet med Figur 2. Den andra som sticker ut till viss del är ”Karl Marx ett uttryck av vänstern mot en odefinierad höger”. I den innefattas bilder där förekomsten av Marx ofta ämnar satirisera rädslor från högerhåll, vilket kan innefatta såväl konservativa som marknadsliberala rörelser. Det kan dels innefatta extrema överdrifter om hur 1900-talskommunismen tog form, narrande av centristiska ställningstaganden (mellan reformism och revolution) men också lustiggöra sig över rädslan om förstörandet av TV-spelupplevelsen, i enlighet med Figur 5.

3. Diskussion

I detta kapitel kommer dels resultatet från analysen diskuteras och sättas i förhållande till studiens frågeställningar och syfte. Dessutom redogörs det för vad källmaterialet kan ha för problematik i bildanalytisk forskning samt hur detta kan motverkas inom framtida forskning.

3.1 Studiens fynd

3.1.1 Hur förhålls Karl Marx till rollen som historisk aktör i internetmemes?

Denna frågeställning innebär ett speciellt närmande till källmaterialet och dess fynd som delvis bidrar till ett svar på studiens stora fråga om den samtida förståelsen av Karl Marx. Det handlar alltså om att se över hur Marx framställs i relation till historiskt aktörskap. Det försätter i mångt och mycket de undersökta bilderna i två separata behåll. En där Marx närvaro anspelar på, och således antyder, aktivitet i forandet av historien och en där Marx närvaro inte anspelar på eller antyder aktivitet i forandet av historien.

Här kan bruk av resultatgrupperna och analyskategorierna hjälpa till. Exempelvis i analyskategorierna tillhörande gruppen ”Karl Marx som del av 1900-talskommunismen” försätter Marx på olika vis in i en igenkännbar historisk kontext. Flera fall av dessa kopplar honom till Sovjetunionen dels som inflytelserik ideolog, dels som föremål för klassisk propaganda. Men den analyskategori med mest utstick innehåller bilder som sätter Marx jämte välkända politiska ledare som Josef Stalin, Fidel Castro och Mao Zedong. I dessa bilder är det ofta Marx aktörskap inom politisk ledning likväl som Marx influens på de andras politiska ledarskap som antyds. Även om det finns undantag antyds det oftast att Marx är i en position av aktörskap som påverkar historien. Med hänvisning till Figur 3 i kapitel 2.1.1 kan en anspelning på sovjetisk propaganda urskiljas, vilken antyder att Marx haft en inflytelseroll i forandet av Sovjetunionen.

Samma princip gäller i resultatgruppen ”Karl Marx som filosof”. I flera analyskategorier däriinom, så som ”Som symbol för socialismen oundvikliga misslyckande” och ”Som historisk markör för kommunism/socialism/arbetarklassen”, försätts Marx närvaro i ett sammanhang som eftersträvar historisering. För den första kategorin antyds det att Marx verk haft en inverkan på världens politik, även om dessa fall alltid har slutat i misslyckanden. För den andra kategorin närvarar Marx som representation av en ideologi eller klass vilka oftast antyds vara förflutna. Bägge fallen antyder att Marx haft en historisk inverkan och således antar en roll som historisk aktör. Dock finns motsättningar, exempelvis i gruppens största analyskategori ”Som revolutionär”. I bilder inom denna kategori är Marx oftast det enda av historiskt väsen. Då kretsar istället Marx närvaro kring essentialistiska föreställningar om

hans filosofiska resonemang. Detta tar sig uttryck i Figur 2 där Marx, utan given kontext, anser att det alltid är dags för revolution. Marx är här inte placerad i ett historiskt sammanhang utan reduceras istället till en representation för ivrig revolutionär anda. Å andra sidan finns en bild i samma kategori där det antyds att Marx blickar mot industriella vävstolar och kallar för kontrolltagande över produktionsmedlen. Bilden är svartvit och placerar Marx i en gammalindustriell kontext. Även om Marx inte genomfört dylika revolutionära akter själv opererar en sådan bild utifrån andra ramar än Figur 2 utifrån formandet av ett historiemedvetande. I huvudsak kan man ta med sig från gruppen ”Karl Marx som filosof” att Marx närvaro ofta sker i en historisk kontext inom vilken Marx antar rollen som historisk aktör men undantag i ett par analyskategorier finns.

Gruppen ”Karl Marx som debattslagträ” har en tämligen annorlunda ingång till Marx som historisk aktör. Den mest förekommande analyskategorin däri är ”som uttryck av vänstern mot en odefinierad höger”. I bilder som faller inom den kategorin framställs ofta Marx som representant för orimliga idéer, antingen i sig eller i relation till Marx. Detta kan demonstreras med Figur 5 där Marx antyds göra påståenden om saker och ting som han aldrig upplevt, i detta fall TV-spel, världskrig och filmer, i kombination med kulturkonspiratorisk analys. I denna analyskategori medvetandegörs vi om Marx historicitet, eftersom bilderna däri bygger på ironin i felaktigheten av kontextualiserandet, men uttrycket i sig finner inte grund i Marx som historisk aktör. ”Som slagträ av högern mot vänsterns ideologiska brister” tar ofta avstamp i att Marx bör ses som en inflytelserik filosof och ideolog vars resonemang har nått fram till den moderna vänsterrörelsen, dock att helheten bör ses som problematisk.

Exempelvis innefattas flera bilder i vilka halmgubbsskildringar, i retorisk mening, av moderna vänstermänniskor har inspirerats av Karl Marx i att ha bristande ideologiska resonemang. I det fallet anspelar man alltså ofta på Marx som historisk aktör, vars filosofiska arbete har format en modern politisk rörelse. Inom gruppens sista kategori, ”I relation till samtida politiska aktörer eller organisationer”, är det bruket av Marx återigen av essentialistisk natur. I bilder inom denna analyskategori är Marx oftast närvarande som en representation av vänster, i positiv andemening likväl som negativ. Sällan sätts han i en historisk kontext, förutom vissa fall där det anspelas på att den samtida politiska aktören Bernie Sanders är en ideologisk arvtagare till Karl Marx. Sammanfattningsvis är det vanligare att antyda historiskt aktörskap hos Marx i bilder som ämnar satirisera vänstern än i bilder som ämnar satirisera högern.

Den mest tydliga förhållningen till Marx roll återfinns i gruppen ”Karl Marx i relation till populärkulturella företeelser”. Där kretsar Marx närvaro ofta kring hans utseende och namn

utan vidare historiskt contextualiserande. Tag Figur 4 som exempel. Syftet med bilden är att påpeka hur pass mycket utseendemässig likhet det finns mellan Karl Marx och den amerikansk-anglosaxiska jultomten. Närvaron av Marx tar således inget avstamp i Marx som historisk aktör, eftersom skälet till hans närvaro är hans vitskägga utseende. I arkivet förekommer ett annat fall där Marx utseendemässigt likställs med jultomten men med inkluderad anspelning på resursfördelningsfilosofi kopplat till leksaker, vilket då förändrar de analytiska förutsättningarna. Utöver anspelning på Marx utseende finns en stor anspelning på Marx namn, inom vilken den vanligaste förekomsten är på TV-spelskaraktären Marx i serien om *Kirby*. Denna karaktär har alltså inga kopplingar till Karl Marx utöver delande av namn. Bland Kirby-Marx-memes förekommer gränslekar mellan de två, exempelvis genom att ge Karl Marx den klassiska utstyrsel spelkaraktären Marx bär, men även skapandet av medvetna förväxlingar mellan de två vilket mynnar ut i antydanden att spelfiguren Marx yrkar på socialistisk revolution. Denna falang av ”Marx i relation till populärkulturella förekomster” är en god representation av gruppen, eftersom Marx däri allra oftast förekommer essentialistiskt i relation till faktorer som inte berör ett historiskt aktörskap. Exempelvis i form av utseende och namn. Således bör denna grupp till allra störst del förstås som att inte försätta Marx i rollen som historisk aktör.

Att bedöma huruvida en enskild bild tillskriver Marx rollen som historisk aktör kräver i sig inte alltför komplexa analyser. Desto svårare blir det att ge ett svar från ett arkiv innefattande 121 bilder. I de fall där internetmemes försätter Marx i en historisk kontext och tillskriver honom ett aktörskap kretsar det ofta kring honom som inflytelserik tänkare och filosof, dock inte enhälligt i och med gruppen ”Karl Marx som filosof”. Istället finns många fall där Marx tillskrivs historiskt aktörskap som grund för 1900-talets kommunistiska utveckling över världen, som grund för en identitetspolitiskt driven modern vänsterrörelse men även som kritiker för samtiden han själv upplevde. Dock framkommer motsatsen frekvent, där det huvudsakliga skälet till att inkludera Marx i internetmemes är essentialistiskt fokuserat på hans namn, hans filosofiska resonemang om revolution och, till stor del, hans skägg. Det finns således inget enhetligt svar kring bildernas tillskrivande av historiskt aktörskap hos Karl Marx. Vad som dock kan uthämtas från studiens närmande av frågeställningen är det faktum att när Marx inte tillskrivs historiskt aktörskap är han sällan en utbytbar variabel, eftersom bilderna sällan brukar Marx som en neutral filosof eller neutral historisk autenticitet. Istället förekommer ofta centralt fokus på hans radikala filosofiska inställning till det västerländska samhället, inom vilken dessa bilder produceras i, med tyngd på revolution, resursfördelning

och social organisering. Således är det ett medvetet bruk av Marx, bara inte ett som tillskriver honom ett historiskt aktörskap.

3.1.2 Vad representerar Karl Marx i internetmemes?

Vad som är av intresse att analysera i och med denna frågeställning är vad valet av Karl Marx närvaro i de bilder återfunna i resultatet innebär. Det som redogörs för här är vad som framkommit vid applicering av Barthes teori om bildanalys och extraktion av konnotativa budskap samt Stuart Halls teori om representation på arkivets bilder. Med dessa två infallsvinklar kan förståelse för skälet till inkludering av Marx i bilderna framkomma.

I viss mån talar analyskategorierna för sig själva, men viss nyansering krävs. I ”Som symbol för socialismens oundvikliga misslyckanden” representerar Marx huvudsakligen misslyckandet i att bygga upp långvariga och humana socialistiska samhällen. Det kan innebära ett anspelande på att ett undertecknande av Marx ideologiska resonemang leder till svält, ekonomisk kollaps eller överlag något som inte är vad som utlovats. I ”Som agitator av samtidens politik” är Marx en representation av ett alternativ till dagens samhälle. Det innefattar kritik mot orättvis ekonomisk fördelning, mot avsaknaden av demokrati samt mot företags korruption av samhället. I ”Som revolutionär” läggs fokus på viljan av samhällsförändring. Marx representerar här ett klasshat, en organisatorisk faktor men huvudsakligen en akut strävan efter revolution oavsett sammanhang eller uttalad innebörd.

”Som jämställdhetsivrare” inkluderar bilder i vilka Marx står representant för rättvis resursfördelning. I dessa bilder tar resurser form i ballonger och leksaker, vilka i sig blir representationer över en abstrakt ekonomi. I ”Som historisk markör för kommunism/socialism/arbetarklassen” representerar Marx vänsterrörelser i bred bemärkelse. Han förstås däri som representant över hela den socialistiska filosofin samt hela arbetarklassen. I vissa fall fördelas representationen av socialismen med kända politiska vänsterledare från 1900-talet. I ”Som neutral relation till andra filosofer” representerar Marx filosofen i bred bemärkelse. Det innebär att han en filosofvariabel som kan bytas ut mot, praktiskt taget, vem som helst inom filosofihistorien. ”Som farlig tänkare” består av bilder där Marx representerar idéer vilka i sin tur innebär ett hot. Till skillnad från ”Som symbol för socialismens oundvikliga misslyckanden” antyds inte misslyckanden utan istället lyckandet i att upprätta en hotfull ordning i samhället inifrån. Detta tar sig ofta uttryck i kulturmarxism, vars idémässiga grund Marx oftast står representant för här.

I ”Som antikapitalist” anknyter representation av Marx till kapitalismkritik. Detta bör förstås som annorlunda från ”Som agitator av samtidens politik” eftersom kritiken Marx framför i bilderna sällan botten i, eller implicit kritiserar, samtida förekomster som parlamentariska val eller fattigdom. Det är istället kritik mot kapitalismen som teoretiskt fenomen Marx representerar häri. ”Som edgy/skämtsam” innebär att Marx representerar socialistisk teoribildning, exempelvis om klassanalys och socioekonomisk kritik, men med en *edgy* attityd. Edgy bör här förstås som internetslang vilket beskriver provokativt och avantgardistiskt beteende.⁶⁸ I flera fall innefattar detta sexuella anspelningar eller förnedrande uttalanden om läsarens mamma. Det antyds i bilderna att det är Marx som uttrycker sig i enlighet med vad som beskrivits.

Den första analyskategorin i memegruppen ”Karl Marx i relation till populärkulturella företeelser” är ”Som namn”. Däri representerar Marx enbart sitt namn, vilket beblandas med andra populärkulturella förekomster av namnmässiga likheter. Exempelvis innefattar det Mad Max, *Kirby*-figuren Marx och bröderna Marx. I den andra kategorin, ”Som skäggig man”, representerar Marx enhälligt sitt utseende vilket alltid likställs med andra populärkulturella personer och karaktärer. Det innefattar exempelvis jultomten, Kahless the Unforgettable och skådespelaren Jack Black. Den tredje kategorin, ”I relation till My Little Pony: Friendship Is Magic”, innebär en salig blandning av representation. Till viss del representerar Marx sitt namn, i vissa fall rollen som manifestförfattare och i vissa fall sovjetisk ikon, i enlighet med Figur 3. Sällan kan hans närvaro enbart knytas till My Little Pony som helhet, utan varje bild erbjuder en individuell representation av Marx.

Den fjärde kategorin, ”I relation till Spongebob Squarepants” (Svampbob Fyrkant på svenska), verkar utifrån samma grunder som ovanstående. Den innefattar representationer av Marx som revolutionär, som misslyckad socialism och yrkare på jämställdhet men i kontexten av just Spongebob Squarepants. Även den femte kategorin, ”I relation till anime” fungerar på samma vis. Alla representationer sker inom kontexten anime, en slags tecknad film i mangastil, men innefattar individuella representationsfall, så som vänsterideologisk upphovsmakare likväl som utseendemässig skönhetsikon. Memegruppens ”Övrigt”-kategori har, enligt Figur 7, högt dataantal men utgår likt de tre senaste kategorierna från individuella representationer vilka täcks i andra kategorier, men i kontexten av enskilda populärkulturella

⁶⁸ (MScratch, et al., 2020).

företeelser. Exempelvis representerar Marx vänsteridéer i bred bemärkelse, skälet till social organisering och utseendemässig frestelse.

I memegruppen "Karl Marx som debattslagträ" är läget ofta politiserat, vilket gör representationerna av Marx tydligt omdebatterade. I "Som ett uttryck av vänstern mot en odefinierad höger" representerar Marx i flera fall den halmgubbe, i retorisk mening, som de menar högern har skapat av honom. Det innebär att Marx oftast representerar de rädslor den antydda högern har för hans, eller hans påstådda, filosofiska resonemang men även kritik mot de som underskattar vikten av behov av socialism. Till störst del representerar Marx närvaro ett förlöjligande mot de som missuppfattar hans ideologiska och filosofiska ståndpunkter. I "Som ett slagträ av högern mot vänsterns ideologiska brister" representerar Marx en antagonist som spelar högern i händerna till följd av bristfälliga resonemang. En stor del av bilderna anspelar på ideologiska formuleringar som uppstått i rörelser som hämtar ideologisk grund från Marx. Det innefattar att Marx representerar resonemangsbristen bakom kritiken av *cultural appropriation*, teorin om överskottsarbete (*surplus labour*) och idén om tolkningsföreträde. I gruppens sista kategori, "I relation till samtida aktörer eller organisationer" förekommer flera exempel av representation av Marx men i olika kontexter kretsande kring samröre med samtida politiska aktörer eller organisationer. Oftast antyder det att Marx representerar vänsterideologi, likväl en extremvänster vilken en politisk aktör inte bör sammankopplas med, som en rimlig vänster vilken en politisk aktör bör sammankopplas med. Marx representerar således ofta en arvmässig föregångare till den moderna vänstern.

Memegruppen "Karl Marx som del av 1900-talskommunismen" inleds med "I samröre med Sovjetunionen". Däri representerar Marx oftast en ideologisk grundläggare av Sovjetunionen. Dels som någon man hyllade i Sovjetunionen dels som en tydlig influens på aktörer som Vladimir Lenin, Lev Trotskij och Josef Stalin. I gruppens andra kategori, "Tillsammans med välkända politiska ledare", representerar Marx mer eller mindre ledarskap inom socialism alternativt ledarskap över ett socialistiskt samhälle. Detta eftersom han förekommer jämte aktörer som Lenin och Stalin men även Fidel Castro och Mao Zedong. I ett fall förekommer en till icke-ledare jämte Marx, i form av Che Guevara. I "Som del av klassisk propaganda" representerar Marx ett inflytande över 1900-talets formande. Han porträtteras i samtliga fall jämte Vladimir Lenin och Friedrich Engels, med någon form av lustig tolkning, vilket försätter honom i den representativa positionen av en socialistisk teoretiker.

Studiens "Övriga"-memegrupp och dess analyskategori innefattar fall där representation går att urskilja men att de inte kunnat placeras i annan given kategori. I ett fall antyds det att Marx

är en av flera tolkningar av Jesus och således representerar en profetisk närvaro på jorden. Ett annat fall innefattar ett inspirerande citat antytt utläst av Marx, vilken innebär att han representerar visdom. Ytterligare ett fall där Marx representerar sitt skägg förekommer, denna gång till en säl.

Dessa representationer finner olika vägar in i historiekulturen. Klas-Göran Karlsson menar att i en historiekultur sker ett värderande urval av förflutna skeenden för att placeras in i historien som det samhället eller den kulturen vill bevara och återberätta. Mer specifikt är det vad Karlsson refererar till som den kulturella aspekten av historiekulturen.⁶⁹ Representation blir en väsentlig del i formandet av denna historiekultur i enlighet med Stuart Halls resonemang. Han argumenterar för att representation, i form av en avbildning av ett sammanhang samt en symbols närvaro istället för något annat, sammankopplar mening, språk och kultur.⁷⁰ Dessutom bidrar denna typ av tolkningsgivande till symboliska representationer till vad Cecilia Trenter kallar stereotypiserande. I och med stereotypiserande konkretiseras komplexa sammanhang i enskilda stereotyper och placeras således lättare in i historiekulturen.⁷¹ I korta drag samverkar alla dessa processer i att skapa tolkningar av historien vilka bidrar till en konstant utvärderingen av historien.

3.1.3 Hur blir internetmemes om Karl Marx en debatt om historien i samtiden?

För närmandet till denna frågeställning krävs mer än redogörelse för arkivets internetmemes. Här krävs en holistisk inblick i vad dessa bilder producerar för historisk verklighet. I Cecilia Trenters redogörelse för historiekulturens element och formandet av den fokuserar hon som tidigare nämnt på tid, kontraster, glömska, stereotyper, maskulinitet och visualisering. Hon menar att samtliga av dessa präglar skeenden i det förflutna och bidrar till att forma berättelserna som utgör historiekulturen.⁷² Avstånd i tid, menar Trenter, förändrar förhållningen till ett förflutet skeende. Ju längre ifrån ett skeende vi befinner oss, desto lättare kan skeendet placeras in i en historisk kontext. För mer nyliga skeenden argumenterar Trenter istället att det pågår kamper i samtiden om hur det ska placeras in i historiekulturen.⁷³ Karl Marx, vars filosofiska arbeten enbart varit tillgängliga i strax över 170 år och som haft inverkan på politiska rörelser ända i in i nuet, är på många sätt och vis del av det Trenter

⁶⁹ (Karlsson, 2008, p. 11).

⁷⁰ (Hall, 1997, pp. 15-16).

⁷¹ (Trenter, 2002, p. 293).

⁷² (Trenter, 2002, pp. 290-297).

⁷³ (Trenter, 2002, pp. 290-292).

menar är den nära historien. Således öppnas diskussionen över vad hos Marx som bör lyftas fram och prisas kontra vad som bör ihågkommas och tas avstånd från.

Vad Trenter menar med stereotyper är huvudsakligen att omfattande processer, idéer och krafter kan stereotypiseras och förenklas. Hon exemplifierar med Bonden som i den norska historiekulturen kommit att erhålla vissa egenskaper och synsätt, trots att jordbrukare funnits i många komplexa konstellationer och former.⁷⁴ Som förklarar i kapitel 3.1.2 förekommer en stor mängd stereotypiserande av Karl Marx i form av representationer, där han står istället för bland annat idéer, föreställningar och hela klasser. Olika bilder i studiens arkiv yrkar konnotativt på olika representationsskäl vilka finner sin grund i olika historiska tolkningar av Marx. Således blir internetmemes en plats där kreatörer tillåts inhämta existerande tolkningar för att kontra eller reproducera och skapa nya föreställningar om vem Marx egentligen var.

Visualisering anser Trenter vara ett medel för vilken historia kan berättas ur på ett tillfredsställande vis för mottagaren. Dessutom erbjuder den vissa ingångar till historiekulturen som inte kan förekomma i, exempelvis, den vetenskapliga traditionen.⁷⁵ Det behövs knappt kommenteras, men samtliga förekomster i resultatet är av visuell natur. I kombination med sin historiska orientering erbjuder de sina mottagare en enkel och öppen tillgång till historien. Skapandet av dessa historiska tolkningar, i det visuella format om studiens internetmemes är i, innebär således inlägg i debatten om hur historia om Karl Marx, i detta fall, bör förstås. Detta bör dessutom förstås i relation till Ulf Zanders resonerande kring hur internet har påverkat och föranlett ett lösgörande av bilders autenticitetsanspråk.⁷⁶ Således är det inte längre de få men dominanta intrycken utan de omfattande trenderna som styr riktningen för det visuellas inverkan på formandet av historiekulturen.

Vad betyder allt detta för Karl Marx som historiekulturell figur? I korta drag innebär det att internetmemes på flera sätt är en uttrycksform med förmåga att forma vår historiekultur. Det betyder att internetmemes kan, och bör, förstås som ett forum i vilket historia debatteras. I och med Karl Marx flitiga förekomst i internetmemes sätts han på prov för att placeras in i de olika historiska narrativ som utgör historiekulturen. En bild där Marx ställs jämte författarna J.K Rowling, J.R.R Tolkien och George R.R Martin med den tillhörande frågan ”WHO’S YOUR FAVORITE FANTASY AUTHOR?” är inte bara delaktig i en politisk debatt som yrkar på socialismens oundvikliga misslyckande. Den är också i allra högsta grad delaktig i en

⁷⁴ (Trenter, 2002, p. 293).

⁷⁵ (Trenter, 2002, p. 297).

⁷⁶ (Zander, 2014, pp. 141-142).

historisk debatt och yrkar däri på att Marx ska ihågkommas som en misslyckad ideolog vars verk bör klassas som fantasygenre. En bild på Vladimir Lenin med text som påstår att den som syns är ”Carl Marks” som ”...invented COMMUNISM and ruled over Soviet China, killing 11 billion of his own countrymen” är inte bara ett satiriskt inlägg i en politisk debatt som kritiserar socialismen för att vara dödlig. Den är också delaktig i en historisk debatt där den argumenterar för att Karl Marx inte ska stå till svars för 1900-talskommunismens dödsoffer. Således är dessa internetmemes på alla sätt och vis verksamma för formandet av vår historiekultur.

3.1.4 Vad kan internetmemes säga om den samtida förståelsen av Karl Marx?

Med alla besvaranden i kapitel 3.1.1 till 3.1.3 öppnas en möjlighet att närma sig den stora och svåra frågan hela studien kretsat kring. Om internetmemes kan närmas på två vis, dels som ett format utifrån vilken konnotativa budskap kan extraheras och förstås, dels som ett debattforum i vilket tolkningar av historien läggs fram och intertextuellt diskuteras, tillåts vi ge frågan den nyans som krävs.

Från diskussionen i kapitel 3.1.1 vet vi att i internetmemes förekommer delad inställning till Marx som historisk aktör. En stor andel bilder eftersträvar ett försättande av Marx i en kontext där Marx filosofiska arbete resulterar i följder som än idag kvarstår, likväl inom partipolitisk verksamhet som i världspolitiska formationer och geopolitiska konflikter. Men samtidigt utgår en annan stor andel bilder från demonstrering av Marx antydda essentialistiska egenskaper, så som revolutionsivran och skäggbärande, utan tillskrivning av ett historiskt aktörskap. Faktum är att bland de analyskategorier med högst resultat är det vanligare att inte tillskriva Marx ett historiskt aktörskap. Således vet vi att det råder delade meningar kring Marx inverkan på det historiska läget inom samtidens internetmemes om Marx, även om viss lutning förekommer.

I och med diskussionen förekommen i kapitel 3.1.2 vet vi dessutom att det finns en stor samling fenomen Karl Marx representerar i internetmemes. Enligt Figur 7 är ”Som revolutionär” den analyskategori med högst resultat och, som redan konstaterat, är det vanligaste representationsskålet av Karl Marx inom den analyskategorin ”en akut strävan efter revolution oavsett sammanhang eller uttalad innebörd”. Bland de andra analyskategorierna med höga resultat står Marx representant för kritik mot misstolkningar av hans filosofiska resonemang samt för vänsterideologi i bred bemärkelse. Dessa är de mest dominerande fenomen Marx representerar i internetmemes.

Härifrån kan vi redan dra vissa slutsatser. Exempelvis vet vi att det vanligaste sättet, enligt resultatet, att framställa Marx i internetmemes är som en teoretisk revolutionär. Förvisso eftersträvar han revolution var än han befinner sig, med vilka medel som än finns och vilka anledningar som än anges, vare sig det är för att klockan slår för revolution, för att revolutionen i sig är som en drogliknande substans för honom eller för han har en särskild frisyr. Dessa är alla sammanhang inom studiens bilder i vilka Marx kallar för revolution. Men vi vet med visst förbehåll att han bör förstås som en teoretisk revolutionär, för det tillämpas sällan på realistiska sammanhang inom en ram han själv kunnat opererat ur och verkat i som antyds inverka vår samtid. Detta fynd är till stor del hänvisande över vår samtids förståelse av Karl Marx men även av en kulturell idealisering, om man återknyter till Peter Burkes resonemang om idealisering i bilder. Däri argumenterar han att en kultur återskapar fenomen som idealiseras i samtiden.⁷⁷ I sammanhanget internetmemes om Karl Marx blottar det en möjlig idealisering av revolutionen. Faktum är att de mest förekommande representationerna av Marx i paragrafen ovan vittnar om eventuella idealiseringar av vänsterideologi och faktisk, i kontrast till vad den odefinierade högern anser vara, marxistiskt influerad samhällsorganisering. Dock bör den senare även kontextualiseras med hjälp av Burke som menar att bilder med satirisk underton inte bör förstås som idealiserande eller strikt representativa av samtiden utan istället som ägnande sig åt samtidskommenterande för det kritiska syftets skull.⁷⁸

Men slutligen vet vi från kapitel 3.1.3 att Karl Marx historiska arv är öppet för tolkningar och är ännu inte tillräckligt långt bort tidsmässigt eller tillräckligt enformigt i sina stereotyper för att historiseras, enligt Cecilia Trenters förklaring av begreppet. Eftersom internetmemes inte heller enbart kan förstås som en källa till konnotativa budskap utan även som ett forum för debatt om historiekulturens formande bär den samtida förståelsen av Marx seriös inverkan på hur det historiska minnet av honom förevigas. Oavsett tillskrivandet av ett historiskt aktörskap hos Marx är placering inom historiekulturens berättelser öppet för debatt. I kombination med Trenters argumentation för det visuellas tyngd i formandet av en historiekultur kommer internetmemes spela en central roll i hur Marx ska kommas ihåg. Därmed blir de tolkningar som dominerar fundamentala för skapandet av en stereotypiserad förståelse över vem Karl Marx var och vad han stod för. Med tidsdistansten till Marx levnadstid långsamt ökandes läggs ytterligare ett omfattande ansvar på den samtid dessa internetmemes verkar i; att bidra till ett

⁷⁷ (Burke, 2001, p. 117).

⁷⁸ (Burke, 2001, pp. 116-117).

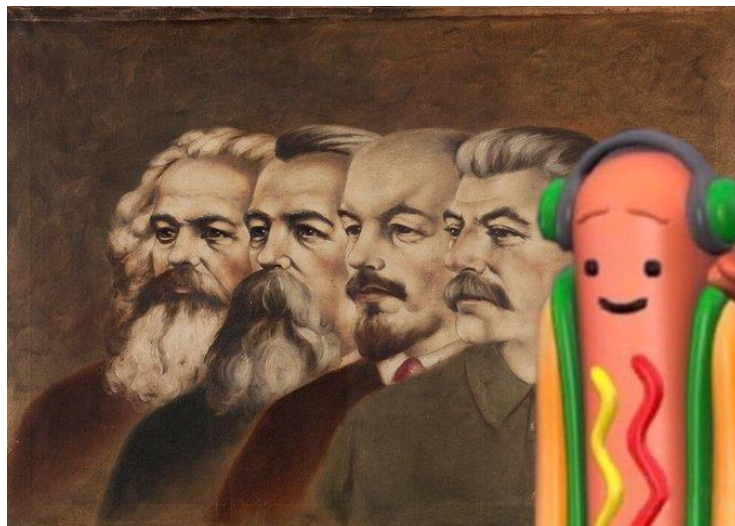
långsiktigt historiserande av Karl Marx. Hur de berättelserna kommer att se ut tillåts alltså internets samlade kreatörer bidra till att forma på förhållandevis obestämd tid.

3.2 Studiens begränsningar

I en artikel i *The Washington Post* skrev åsiktskolumnisten Elizabeth Bruenig augusti 2017 om absurditeten i *millennial humor*. Vad som hänvisas till är den humor som reproduceras och sprids inom Generation Y (födda under 1980-, och 1990-talet) trots att det kan argumenteras att främst innefatta Generation Z (sent 1990-tal till mitten av 2000-talet). I artikeln för Bruenig ett resonemang om hur den digitala memekulturen som uppstått bland unga är en spegling av samhällets brist på mening och ett förlorat hopp för det politiska systemet. Så här skriver hon:

To visit millennial comedy, advertising and memes is to spend time in a dream world where ideas twist and suddenly vanish; where loops of self-referential quips warp and distort with each iteration, tweaked by another user embellishing on someone else's joke, until nothing coherent is left; where beloved children's character Winnie the Pooh is depicted in a fan-made comic strip as a 9/11 truther, and grown men in a parody ad dance to shrill synth beats while eating Totino's pizza rolls out of a tiny pink backpack. In this weird world of the surreal and bizarre, horror mingles with humor, and young people have space to play with emotions that seem more and more to proceed from ordinary life — the creeping suspicion that the world just doesn't make sense.⁷⁹

Artikelns öppningsparagraf exemplifierar denna oklara absurditet med en bild som faktiskt inkluderar Karl Marx.

⁷⁹ (Bruenig, 2017).

Bruenig argumenterar för att den animerade varmkorven längst till höger inte har symbolikvärde för en socialistisk rörelse och därav är dess förekomst av fullkomlig irrelevans. Målet med den, menar Bruenig, är inte att vara förståeligt placerad. Själva irrelevansen av dess inkludering är en humoristisk företeelse i sig, argumenterar hon.⁸⁰ I artikeln förklaras även konstanalytiska begrepp som surrealism och dadaism, utöver absurdism, och hur dessa figurerar centralt inom internetmemekulturen. Vad Bruenig antyder är att det absurdistiska sökandet efter en sanning som inte finns där fungerar som en humoristisk trygghetspunkt i en värld som inte utger sig för att vara vad den, enligt brukare av dessa internetmemes, är eller har varit. Kontentan av hennes artikel är alltså att den typen av surrealistisk humor, som en mängd av internetmemes bygger på, är roliga till följd av fullkomlig tomhetsironi utan förstått sammanhang eller mening.⁸¹

Detta lyfter vissa problematiseringar kring forskandet av internetmemes och sökande efter förståelse inom dem. Denna uppsats ämnar förstå vissa fundamentala företeelser, så som varför Karl Marx förekommer där han gör och varför det är specifikt han som förekommer. Således har utgångspunkten varit att internetmemes bär på mening och budskap vilka kan kontextualiseras och extraheras. Enligt Bruenigs analys gör det ett sådant arbete om inte omöjligt så åtminstone gränsande till onödigt.

Dock, som redogjort för i kapitel 3.1.4, finns två ingångspunkter i analysen av internetmemes med historisk anknytning. En av dessa utgår från att budskapen som extraheras ur en bild innehar ett förtäljande om samtiden den uppkom i, i enlighet med Ulf Zanders resonemang i *Historiekulturella manifestationer*. Däri yrkar Zander på att samtiden alltid representeras i källan och att det, oavsett källan, alltid går att förstå samtiden så länge det föregås av en väl genomförd historiekulturell analys.⁸² Han exemplifierar, med hjälp av Martin Lund, genom att skriva:

Poängen är att alla historiska representationer är dokumentära, eftersom även de mest fantasifulla skildringar, oavsett om skildringen är förlagd i dåtid, nutid eller framtid, lämnar vittnesbörder om den kultur som producerade dem. Som Martin Lind noterat kan ”även den tarvligaste av [...] seriealbum avslöja mycket för den som är beredd att historisera albumet och lägga hävdvunna uppfattning om kvalitet och smak åt sidan”.⁸³

⁸⁰ (pup trash, 2017).

⁸¹ (Bruenig, 2017).

⁸² (Zander, 2014, pp. 106-107).

⁸³ (Zander, 2014, pp. 108-109).

Således kan internetmemes med historisk anknytning faktiskt bidra till skapandet av förståelse över samtiden de uppkommit i.

3.3 Inför framtiden

3.3.1 I forskningsväg

I förhållande till det rådande forskningsläge denna studie befinner sig i innebär studien en fortsatt utveckling inom historieforskande verksamhet. Detta eftersom studien tillämpat en analys på internetmemes, ett format som ännu inte erhåller stabil status som historieförmedlande källmaterial. Som presenterat i kapitel 1.3 finns påbörjad verksamhet i form av masteruppsatsen *En rolig historia*. Även den utgår från internetmemes som källmaterial, men tillämpar huvudsakligen historiebruksmässiga analyser i syfte att förstå hur historiebruk sker inom internetmemes med tydlig historisk anknytning tillämpat på samtida amerikansk politik. Trots att syftesformuleringen skiljer sig från denna studie inkluderas oavsett bruk av internetmemes som historieförmedlande källmaterial, vilket således utgör en del av denna utveckling. Dylig koppling kan göras till Ekatherina Zhukovas studie om *visual fake history* och historiebruk i memes för politiska och ideologiska syften. Dessutom har möjligheterna för den akademiska historikern att bruka internetmaterial som källor utvecklats. Dels från yrkan på möjlighet men huvudsakligen från yrkan på behov.

Denna forskningsinsats har, i sig, enbart kunnat ta itu med vissa aspekter av det berörda ämnet. Metoden har utgått från att ett generellt urval av källor, baserat på tre huvudsakliga parametrar, och har samlats in i ett stickprovsarkiv för att finna generella trender i internetmemes om Marx. Detta innebär att analysen utgår från omfattande grupperingar och fördjupande kategoriseringar. Alltså att det finns ett fåtal, breda grupper vilka samtliga analyskategorier kan placeras in i. Det är utifrån de analysparametrarna arkivets bilder har närmats och kvantifierats ur. För att genomföra en analys med sådan utgångspunkt kräver det att man uthämtar de mest huvudsakliga temana. Dessvärre innebär det oundvikligen att vissa återkommande men mer passiva teman utelämnas eller inte kan förstås som ett gemensamt fenomen. Istället blir följderna att de sprids ut bland flera olika kategoriuppdelningar och således faller mellan stolarna. Detta kan motverkas om man närmar sig studieobjektet med mer bredd. Förslagsvis kan internetmemes om Marx indexeras i en extremt omfattande insats där samtliga bilder på en källanhet hämtas. Det skulle kunna innefatta likväl webbsidor som konton och grupperingar på sociala medier. Med ett så pass omfattande källmaterial kan sedan varje enskild kategoriseringsbar företeelse markeras och placeras ut i ett omfattande index, i vilket varenda internetmeme från källan kan placeras in. Ett sådant forskningsarbete lämpar

sig dock inte särskilt väl i det format denna studie funnit sig i. Förslagsvis kan det innefattas i ett stort projekt för insamlande och sammanställande av internetmemes med historisk och historiebruksmässig tematik.

Dock har ytterligare en fråga konstant varit närvarande genom denna studie; hur väl internetmemes anpassar sig som källor inom historieförmedlande forskning. Som redogjort för i kapitel 3.1.4 har internetmemes om Karl Marx varit lämpliga källor för denna studies syftesformulering, utan specifik fastställning om Marx som konstant. Det vill säga, ingenting i studien talar emot att andra historiska personer, eller historiska skeenden för den sakens skull, inte är lämpliga för historieförmedlande forskning med internetmemes som huvudsaklig källa. Med det sagt har svårigheter i och med hur man bäst närmar sig inkoherenta och osammanhängande historieproduktioner framställda i humoristiska syften framkommit under studiens gång. För ett fortsatt bedrivet historieförmedlande forskningsarbete med internetmemes menar jag att perspektivet på historieförmedling kräver vidgning enligt förslag redogjorda för nedan.

3.3.2 Den surrealistiska historieproduktionen

Med Bruenigs artikel lämnas vi med insikter om komplexiteten att formulera tydliga historiekulturella slutsatser om bruket av historiska personer i internetmemes. De flesta former av historieproduktion opererar inom ramen för något slags försök till realism, att exempelvis personer placeras in i specifika tid och rum vilka har en överensstämmelse med ett allmänt historiemedvetande. Cecilia Trenter argumenterar för att dylik inplacering av historiska fenomen inom ett rimligt sammanhang är vad som inger historisk autenticitet.⁸⁴ Inom klassiska former av historieproduktion kan det innebära att till exempel berätta om Marx' utnyttjande av Engels ekonomiska tillgångar eller om Marx' duellerande med en universitetsstudent i sina ungdomsår på Bonns universitet.⁸⁵ Bägge exemplen placerar Marx i en tid och ett rum som verkar förnuftigt nog för att bli sanningsenliga för mottagaren.

Internetmemes, å andra sidan, verkar sällan enligt dessa principer. Desto längre fram på 2010-talet blir sammanhangen dessutom mer och mer inkoherenta och kontraintuitiva bland bilderna i arkivet. Karl Marx flyttas ur de sammanhang vi vanligen förstår honom i och kan istället sättas in i verkligheter, tidslinjer eller omständigheter som inget historieskrivande verk

⁸⁴ (Trenter, 2002, p. 297).

⁸⁵ (Beggs, 2018).

kan förklara. Vad som verkar ske i dessa internetmemes är att föreställningar och koncept ställs på sin yttersta spets och förvandlas till verktyg vilka kreatörer fritt kan leka med.

En Twitterdialog mellan Karl Marx och Vladimir Lenin är på alla sätt och vis en historisk omöjlighet, men högst möjlig i ett internetmeme. För att förstå dessa internetmemes behöver vi också, menar jag, förstå att deras tolkningar av historia verkar på ett essentialistiskt plan, där enheter kan betecknas utifrån centrala egenskaper, och har inte alltid av intresse att realistiskt kontextualisera saker, ting och personer. Det är vad som, i min mening, utgör den surrealistiska historieproduktionen. Detta kan vidare kontextualiseras med Stuart Halls teorier om representation, eftersom den essentialism som jag menar präglar surrealistisk historieproduktion i internetmemes utgår från förekomst av symboler vilka står istället för andra, eventuellt mer komplexa, fenomen.⁸⁷ I enlighet med Halls resonemang kräver inte dessa meningskonstruktioner heller förhållande till materiell verklighet för kulturell förståelse.⁸⁸

Som redan redogjort för kan konnotativt budskap extraheras ur dessa bilder, i enlighet med Ulf Zanders resonemang om tarvliga seriealbum. I detta fall kan mötet mellan Karl Marx och Vladimir Lenin på Twitter fungera som ett verktyg för att greppa, och inom samtidens ramar kontextualisera, det inflytande Marx' filosofiska arbeten hade på Lenin. Vad som utöver det behöver diskuteras i historieforskande sammanhang är vad för inverknings på

⁸⁶ (Adam, 2017).

⁸⁷ (Hall, 1997, pp. 16-17).

⁸⁸ (Hall, 1997, p. 28).

historiemedvetandet detta lämnar oss med och hur historiedidaktisk förståelse rimligast tillämpas. Detta sträcker sig förbi enskilda fall som Karl Marx och kan innefatta allt i vår berättelse om det förflutna. Det hela blir dock ännu mer komplext av det faktum att de flesta internetmemes har, som yttersta syfte, att framkalla skratt.

3.3.3 Det humoristiska historiebruket

Som en utveckling av ovanstående paragraf yrkar fynden i denna uppsats även på en vidgning av kunskap om korrelationen mellan humor och historia. Forskning och redogörelse för hur historia kan brukas för att framkalla komisk effekt är väl utforskat men inte bred nog i sin applicering. Historikern Jerome De Groot skriver om humoristiska TV-serier placerade i en historisk kontext i sitt verk *Consuming History*. Han kommer fram till att historiska skeenden, idéer och identiteter kan personifieras och prövas på en kulturell arena i vilken faktisk historisk korrekthet inte är särskilt väsentligt. Till stor del tar han avstamp i BBC-serien *'Allo 'Allo* (*'Allå 'allå, 'emliga armén* på svenska) som utspelar sig i Frankrike under andra världskriget och skildrar typiska klichéer och överdrivna karikatyrer. De Groot menar att det finns en parodierande faktor i serien, som breda referenser till krigsfilmer. Dessutom tydliggör han att det historiska i seriens genre enbart lämpar sig som igenkännbara referenspunkter inom ett allmänt historiemedvetande och i själva verket är öppen om sin falska förhållning till någon slags verklig skildring.⁸⁹

Den förhållning internetmemes har till historiska uttryck är betydligt annorlunda, av flera anledningar. Exempelvis saknar stillbilda mediet en verbal och rörlig aspekt som audiovisuell media kan nyttja. Detta uppmärksammades av Roland Barthes vid författandet av *Image-Music-Text* där han skrev:

It can be noted in this connection that the single photograph, contrary to the drawing, is very rarely (that is, only with much difficulty) comic; the comic requires movement, which is to say repetition (easy in film) or typification (possible in drawing)...⁹⁰

Där erbjuds istället internetmemes en experimentering med, vad Barthes kallar, ”typification”. Vad som sker i de internetmemes detta specifika arbete kretsat kring är en slags tillämpning av historiska tvetydigheter, osannolikheter och omöjligheter som ett medel för humor, oavsett priset.

”Why did Karl Marx dislike Early Grey tea?”

⁸⁹ (Groot, 2016, pp. 238-239).

⁹⁰ (Barthes, 1977, p. 125).

Because proper tea is theft.”⁹¹

Så lyder en kort och enkel ordvits av historisk genre. Huruvida Marx' åsikt om Earl Grey-te är överensstämmande med vitsen är i sig irrelevant eftersom hans närvaro enbart bygger på en filosofisk förhållning, representerad av en välkänd person, som motsätter sig privat egendom. Målet är en komisk effekt och den historiska tvetydigheten är i det stora hela en bagatell. Internetmemes verkar inom samma ramar, där det viktigaste för effekten är det essentiella i personen eller skeendet som placeras in i sammanhanget. Frågan som här bör lyftas inom en historieforskande kontext är vad för historiedidaktiska följder detta erfar och hur det kan bemötas. Vad gör det med historiemedvetandet och hur påverkas det öppna mötet med historien bland historiekulturens samtliga deltagare när målet med bruk av det förflutna inte är strävan efter realistiskt kontextualiserande utan istället är ett riktigt gott skratt?

⁹¹ (LaBianca, 2018).

4. Slutsats

Denna studies syfte har eftersträvat en redogörelse för internetmemes och deras roll som verktyg inom historieförmedlande forskning. Vad som har framkommit är att internetmemes inte bara kan, utan också bör, användas som källa inom det historieforskande sammanhanget. Dels för att budskapen som kan extraheras ur dem, oavsett den till synes osammanhängande inkohärensen, kan brukas för vidgat perspektiv på samtiden de uppkommit i, men dels för att de verkar som ett historieproducerande forum inom vilket en offentlig historiekultur formas. Men för att fortsätta fördjupning i historiens närvaro i internetmemes krävs utforskande av komplex mark; de historiedidaktiska konsekvenserna följt av mötet med surrealistisk historieproduktion likväl historiens möte med humor.

Slutligen, vad denna studie i sin tillämpning kommit fram till är att det inte finns en enhetlig samtida förståelse av Marx som historisk person. Tvärtom finns det flera tolkningar om honom som alltifrån en grundbult i en sionistisk och kulturmarxistisk konspiration som ämnar förgöra det västerländska samhället till en filosof vars världsanalys från 1800-talet i allra högsta grad är aktuell att tillämpa på 2010-talets politiska läge – men också allt däremellan. I flera fall står han representant för en misslyckad socialistisk filosofi, i andra fall står han jämte Lenin som upphovsmakare till ett ärorikt moderland och i vissa fall är han egentligen bäst förstådd som en skäggig gammal gubbe. Om en enhetlig föreställning om honom så småningom kommer historieras, och förevisas i nya tryck på kaffekoppar, får tiden utvisa.

5. Förteckningar

5.1 Litteraturförteckning

Barthes, R., 1977. *Image Music Text*. London: HarperCollinsPublisher.

Berglund, L. & Ney, A., 2015. *Historikerns hantverk*. Lund: Studentlitteratur.

Burke, P., 2001. *Eyewitnessing: The uses of images as historical evidence*. London: Reaktion Books.

Díaz, C. M. C., 2013. Defining and characterizing the concept of Internet Meme. *Revista CES Psicología*, Volume 6, pp. 82-104.

Greene, V. S., 2019. "Deplorable" Satire: Alt-Right Memes, White Genocide Tweets, and Redpilling Normies. *Studies in American Humor*, 5(1), pp. 31-69.

Groot, J. d., 2016. *Consuming History*. 2:a ed. New York: Routledge.

Hall, S., 1997. Representation, meaning and language. In: S. Hall, ed. *The work of representation*. Thousand Oaks: SAGE, pp. 15-29.

Jonsson, M. A. M., 2019. *En rolig historia - en studie av historiedidaktik och humor i*, Lund: Lunds universitet.

Kariko, A. A. T., 2013. *Analysis on Internet Memes using Semiotics*. Jakarta, Binus University Faculty of Humanities.

Karlsson, K.-G., 2008. Med folkmord i fokus. Förintelsens plats i den europeiska historiekulturen. *Forum för levande historia*, Volume 6, pp. 5-91.

Karlsson, K.-G., 2014. Historia, historiedidaktik och historiekultur - teori och perspektiv. In: K. Karlsson & U. Zander, eds. *Historien är närvarande*. Lund: Studentlitteratur, pp. 13-89.

Liljefors, M., 2004. Förflutenhetens bilder. In: K. Karlsson & U. Zander, eds. *Historien är nu - En introduktion till historiedidaktiken*. Lund: Studentlitteratur, pp. 87-102.

McNally, M., 2015. Introduction: The Life of a Reflective Revolutionary . In: M. McNally, ed. *Antonio Gramsci*. London: Palgrave MacMillan, pp. 1-8.

McNeill, L., 2013. *Folklore Rules*. Boulder: Utah State University Press.

Trenter, C., 2002. I mötet med minnet – historiekulturer i Skandinavien. *Historisk tidskrift*, Volume 122, pp. 289-307.

Zander, U., 2014. Historiekulturella manifestationer - historia i ord, bilder och musik. In: K. Karlsson & U. Zander, eds. *Historien är närvarande: Historiedidaktik som teori och tillämpning*. Lund: Studentlitteratur, pp. 91-176.

Zhukova, E., 2019. Image substitutes and visual fake history: historical images of atrocity of the Ukrainian famine 1932–1933 on social media. *Visual Communication*, 27 november.

5.2 Internet

Adam, 2018. *Private Property*. [Art] (Know Your Meme).

Alexa, 2020. *9gag.com*. [Online]

Available at: <https://www.alexa.com/siteinfo/9gag.com>

[Accessed 19 mars 2020].

Alexa, 2020. *About Us*. [Online]

Available at: <https://www.alexa.com/about>

[Accessed 20 mars 2020].

Alexa, 2020. *cheezburger.com*. [Online]

Available at: <https://www.alexa.com/siteinfo/cheezburger.com>

[Accessed 19 mars 2020].

Alexa, 2020. *funnyjunk.com*. [Online]

Available at: <https://www.alexa.com/siteinfo/funnyjunk.com>

[Accessed 19 mars 2020].

Alexa, 2020. *Know Your Meme*. [Online]

Available at: <https://www.alexa.com/siteinfo/knowyourmeme.com>

[Accessed maj 2020].

Anonymous, A. et al., 2014. *Good Heavens, Just Look At The Time*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/good-heavens-just-look-at-the-time>

[Accessed maj 2020].

Beggs, S., 2018. *10 Facts About Karl Marx*. [Online]

Available at: <https://www.mentalfloss.com/article/538466/facts-about-karl-marx>

[Accessed maj 2020].

Bruenig, E., 2017. *Why is millennial humor so weird?*. [Online]

Available at: https://www.washingtonpost.com/outlook/why-is-millennial-humor-so-weird/2017/08/11/64af9cae-7dd5-11e7-83c7-5bd5460f0d7e_story.html

[Accessed 19 maj 2020].

DJKing, et al., 2019. *Battlefield*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/subcultures/battlefield>

[Accessed maj 2020].

Don, 3kole5 & Y F, 2019. *Keziah's Chinese Prom Dress*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/events/keziahs-chinese-prom-dress>

[Accessed maj 2020].

Don, Adam & Kevinvq2, 2019. *Ghostbusters Reboot Controversy*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/events/ghostbusters-reboot-controversy>

[Accessed maj 2020].

Don & Y F, 2020. *Fake Quotations*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/fake-quotations>

[Accessed maj 2020].

Dubs, J. et al., 2019. *FAIL / Epic Fail*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/fail-epic-fail>
[Accessed maj 2020].

Kimball, W. et al., 2019. *Demotivational Posters*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/demotivational-posters>
[Accessed maj 2020].

Know Your Meme, 2020. *About Know Your Meme*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/about>
[Accessed maj 2020].

LaBianca, J., 2018. *14 History Jokes Only History Buffs Will Understand*. [Online]

Available at: <https://www.rd.com/funny/history-jokes/>
[Accessed maj 2020].

Matt, 2020. *Communion goes beyond walls* 🍷🍷🍷 [Art] (Know Your Meme).

MScratch, et al., 2020. *Edgy*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/edgy>
[Accessed maj 2020].

Phillips, N. et al., 2018. *War Propaganda Parodies*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/war-propaganda-parodies>
[Accessed maj 2020].

pup trash, 2017. *N/A*. [Art] (Twitter).

Secco, L., 2020. *Who's Afraid of Karl Marx?*. [Online]

Available at: <https://www.jacobinmag.com/2020/01/karl-marx-cultural-marxism-gramsci-bolsonaro>
[Accessed maj 2020].

sgt scrubnoob, et al., 2019. *My Little Pony: Friendship is Magic*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/subcultures/my-little-pony-friendship-is-magic>
[Accessed maj 2020].

TripleA9000, et al., 2018. *Cultural Marxism*. [Online]

Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/cultural-marxism>
[Accessed maj 2020].

5.3 Källförteckning

Adam, 2017. *Communism*. [Art] (Know Your Meme).

AtlasJan, 2019. *REVOLUTION..*. [Art] (Know Your Meme).

Gas Station Sushi., 2019. *The definition of Socialism*. [Art] (Know Your Meme).

JoeO, 2010. *Tell Us How You Really Feel*. [Art] (Cheezburger).

Mezalira, 2018. *Gold*. [Art] (Know Your Meme).

opspe, 2011. *Image #224,076*. [Art] (Know Your Meme).

saffo000, 2011. *Karl Marx Totally Looks Like Santa Claus*. [Art] (Cheezburger).

